

Karanlıkta Kalmış Bir Filatelist: Ahmed Rıfat Bey ve Pul Koleksiyonculuğuna Dair Eseri

An Unlighted Philatelist: Ahmed Rıfat Bey and his Work on Stamp Collecting

MAKALE BİLGİSİ

ARTICLE INFO

Araştırma Makalesi Research Article

Sorumlu yazar:
Corresponding author:

Hasan Öztürk

Bartın Üniversitesi
hozturk@bartin.edu.tr

Hakan Anameriç

Ankara Üniversitesi
hakananameriç@gmail.com

Başvuru / Submitted:
16 Mayıs 2024

Kabul / Accepted:
10 Temmuz 2024

[DOI: 10.21021/osmed.1483821](https://doi.org/10.21021/osmed.1483821)

Atıf/Citation:

Öztürk, H.; Anameriç, H. "Karanlıkta Kalmış Bir Filatelist: Ahmed Rıfat Bey ve Pul Koleksiyonculuğuna Dair Eseri", Osmanlı Medeniyeti Araştırmaları Dergisi, 23 (2024): 167-191.

Benzerlik / Similarity: 3

Öz

Pul koleksiyonculuğu, İngiltere'nin 1840'da posta hizmetlerinin ücretlendirilmesi için tedavüle çıkardığı "Penny Black" olarak bilinen ilk posta pulu ile başlayan entelektüel bir uğraştır. Bu uğraş çeşitli ülkelerin resmî posta pullarını kullanmaya başlamalarıyla şekillenmiştir. Osmanlı Devleti'nde ise pul koleksiyonculuğu, 1863'te tedavüle çıkan ilk posta pullarımız ile gelişmiştir. Ancak Osmanlı'nın posta pulları ile tanışması 1840'lı yıllara dayanmaktadır. 19. yüzyılın başlarından itibaren Avrupa devletleriyle yapılan ticaret antlaşmaları sonucu kurulan yabancı postaneler ve posta hizmetleri, farklı devletlerin pullarının gelmesine ve ilgi görmesine neden olmuştur. Başlangıçta bürokratik ve ticarî faaliyetlerde kullanılan posta hizmetleri, zamanla kişisel haberleşme için de kabul görmüştür. Çalışmaya konu olan dönemin bürokratlarından Ahmed Rıfat Bey pullarla hem bürokrasi hem de dönemin en önemli ticaret merkezlerinden olan İzmir'deki görevi sırasında tanışmış olmalıdır. Aydın Vilayeti Mektûbi Kalemî Mümeyyizliği görevindeyken yazdığı, fakat filateli literatüründe pek bilinmeyen "Posta Pulları ve Pul Koleksiyonu" adlı makaleleri ve risalesiyle Türk filateli literatürüne önemli katkılarda bulunmuştur. Bu çalışmada, Ahmed Rıfat Bey'in bu eserinin ortaya çıkış süreci, filateli ile bağlantısı, İzmir'deki posta faaliyetleri ve eserin Türk filateli tarihine katkısı arşiv belgeleri ve literatür ile açıklanmaya çalışılacaktır.

Anahtar kelimeler: Filatelist, pul koleksiyonculuğu, posta pulları, İzmir, Osmanlı Devleti'nde pul koleksiyonculuğu.

Abstract

Stamp collecting is an intellectual pursuit that began with the issuance of the first postage stamp, known as the "Penny Black", by the UK (United Kingdom) in 1840 to charge for postal services. This pursuit shaped with the use of official postage stamps by various countries. In the Ottoman Empire, stamp collecting developed with the first Ottoman stamps in 1863. However the Empire's encounter with stamps dates back to the 1840s. Early 19th-century trade agreements with European states established foreign post offices and postal services, introducing stamps from different countries and sparking interest. Initially used for bureaucratic and commercial purposes, postal services have gradually been accepted for personal communication. Ahmed Rıfat Bey, one of the bureaucrats of the period, who is the subject of this study, must have met stamps both in the bureaucracy and during his duty in İzmir, one of the most important commercial centres of the period. He made important contributions to Turkish philatelic literature with his articles and treatise entitled "Postage Stamps and Stamp Collection", which he wrote while working as a member of the Aydın Province Mektûbî Kalemî Mümeyyizliği, but which is not well known in philatelic literature. In this study will examine the genesis of Ahmed Rıfat Bey's work, its connection to philately, postal activities in İzmir, and its contribution to Turkish philately history through archival records and literature analysis.

Keywords: Philatelist, stamp collecting, postage stamps, İzmir, stamp collecting in the Ottoman Empire.

Giriş

19. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde posta hizmetleri, posta pullarının tedavüle çıkarılması ile yeni bir sürece girmiştir. Her yıl düzenli olarak kullanıma sunulan posta pulları değişen renk, fiyat, perfore tipi, tiraj ve tasarım özellikleri nedeniyle koleksiyonu yapılabilir bir nesne hüviyeti kazanmıştır. İlk posta pulundan 23 yıl sonra kullanıma giren Osmanlı Devleti (Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye) posta pulları, yurtiçi ve dışında yavaş yavaş ilgi çekmeye başlamış, kolay erişilebilir hale geldikçe koleksiyonerlerin dikkatini çekmiş ve başta önemli liman kentlerinde ticarî bir mal haline gelmiştir. İlk dönemlerde daha çok resmî daireler ve yabancı temsilcilikler arasındaki haberleşmede kullanılan posta pulları, kara ve deniz taşımacılığı ile birlikte gelişen kargo/kurye/nakliyat hizmetlerinde de kullanılmaya başlamıştır. Bürokrasinin bir aracı olarak genelde Osmanlı memurlarının aşına olduğu posta pulları¹, 1880'li yıllarda bireysel kullanımı artan dolayısıyla da koleksiyonu yapılabilen bir nesne olmuştur. Posta pulları, 1874'te kurucu üyeleri arasında Osmanlı Devleti'nin de olduğu Dünya Posta Birliği'nin (*Universal Postal Union - UPU*) kurulması ile posta hizmetlerinin ücretlendirilmesinde ortak araç olmuş, böylelikle üye ülkelerin pulları farklı coğrafyalarda tanınmaya, ilgi görmeye ve toplanmaya başlamıştır.

Ticaretin yoğun olduğu, liman ve/veya demiryolu güzergâhında bulunan kentlerde posta hareketliliğinin de yoğun olması, ticarî ve bürokratik faaliyetlerin doğal sonucudur. 19. yüzyılın başından itibaren önemli bir liman haline gelen İzmir buna örnek gösterilebilir. Kozmopolit bir yapıya sahip olan İzmir, anılan dönemden itibaren Levanten² nüfusun da yoğunlukla yerleştiği bir Osmanlı kenti haline gelmiştir. Osmanlı tebaası ve Levantenlerin yurtiçi ve yurtdışı ticarî ilişkileri, atölye, fabrika, şube ve acente iletişimi, resmî makamlarla olan bağlantıların yanı sıra kişisel haberleşmenin de önemli bir gereksinim haline gelmesi, bu gereksinimi karşılamak için postanelerin açılmasını sağlamıştır. Her ne kadar pul ticaretinin veya pul koleksiyonculuğunun İzmir'deki durumu araştırmaya değer bir konu olsa da posta ve kargo yoluyla farklı ülke ve hükümetlerin işlemden geçmiş eski ve yeni seri pullarının sıklıkla İzmir'e geldiği açıktır. Burada dikkati çeken ve çalışmaya konu olan durum, 1892-1907 yılları arasında Aydın Vilayeti mektûbî kalemi mümeyyizi ve sonrasında mektupçusu olan Ahmed Rifat Bey'in posta pulları ve pul koleksiyonculuğuna dair eseridir. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde İzmir'in anılan özelliklerinin pul koleksiyonculuğu potansiyeli üzerindeki etkisi ile Ahmed Rifat Bey'in risalesine ilişkin tespitlere yer verilecektir.

Osmanlı Devleti'nde ilgi görmeye başlayan pul koleksiyonculuğuna dair bir diğer değerlendirme, 1890'ların başında atış gösteren posta pulu ve pul koleksiyonculuğu ile ilgili haber, fıkra ve tefrikalardır. 19. yüzyıl sonunda Osmanlı Devleti'nde posta pulları ve pul koleksiyonculuğu ile ilgili yayınların gelişimi ilk posta pullarımızın tedavüle çıkışından 25-30 sene sonrasındadır. 1897'de yayımlanmaya başlayan *Pul Mecmuası*'na kadar bu konu, farklı dergilerde farklı içerik ve bakış açılarıyla ele alınmıştır. Çalışmanın tarih kapsamına giren bu haber ve fıkralardan dikkat çekici olanlar aşağıdaki gibidir:

1. Avanzade Mehmed Süleyman, "Posta Pullarının Tarihçe-i İcadı", *Maarif* 1 (25): 402. (2 şubat 1892)
2. "Beynelmilel Umumi Posta Pulları", *Servet-i Fünun* 7 (181): 269. (1 Eylül 1894)

¹ Taner Aslan, "Osmanlı Devleti'nin Avrupa Diplomasisinde Posta Sorunu Üzerine Bazı Değerlendirmeler", *Tarih ve Gelecek Dergisi*, 8/4 (2022): 1180.

² Osmanlı döneminde özellikle Tanzimat sonrasında İstanbul'da ve büyük liman kentlerinde yoğunlaşan ve ticaretle uğraşan, Müslüman olmayan azınlıklara verilen isim bkz. Ana Britannica, Genel Kültür Ansiklopedisi (İstanbul: Ana Yayınları, 2004), s. 435.

3. “Posta Pulu Koleksiyonu”, *Resimli Gazete* 4 (201): 542-543. (26 Kanun-ı Sani 1310 - 7 Şubat 1895)
4. [Aydın] “Posta Pulu Cem’ İtmek Ne Demektir? Faidesi Nedir?”, *Malumat* 5 (101): 1027-1028. (1 Ekim 1897)
5. Hasan Remzi. “Posta Pulları Hakkında Bazı İzahat”, *Malumat* 5 (110): 1201-1202. (3 Aralık 1897)

Ahmed Rıfat Bey, “Posta Pulları ve Pul Koleksiyonu” adıyla yayınlamış olduğu tefrika ve risalesinde konu kapsamı olarak bu çalışmalardakine çok yakın bilgiler ve örnekler vermektedir. Ancak bu risalenin posta pulları ve pul koleksiyonculuğuna dair çalışmalara konu olmaması, pul koleksiyonculuğuna dair bir rehber nitelikte olması ve ilk filatelistlerimizden olan Ahmet Rıfat Bey tarafından kaleme alınması farklı yönünü oluşturmaktadır.

Çalışmada öncelikle Ahmet Rıfat Bey’in anılan risalesini yazma sürecinde (çalışma hayatının en uzun bölümünü oluşturan) etkisi olan/olduğu düşünülen Aydın Vilayeti’nin [bugünkü adıyla İzmir] o dönemki sosyo-kültürel, ekonomik ve posta pullarına erişim avantajından bahsedilecektir.

1. İzmir’in Sosyo-Kültürel ve Sosyo-Ekonomik Yapısı Hakkında Kısa Bir Değerlendirme

Geçmişten günümüze hemen her yönüyle kozmopolit bir yerleşim yeri olan İzmir, Ege bölgesinin en büyük şehri ve bu şehrin merkezinde³ bulunmaktadır. Osmanlı döneminde Aydın Vilayeti’ne bağlı bir sancak olarak idare edilmiş olup, sahip olduğu coğrafi konum, iklim, çok kültürlü yapı ve ticarî kapasite bakımından önemli bir konumdadır. İmparatorluğun en büyük ihracat limanı olması, ulaşım yollarının geliştirilerek İzmir ve bağlı bulunduğu bölgedeki nüfus ve ticaret hacminin sürekli olarak artışı desteklemiştir. Bu durum 19. yüzyılın ortalarından itibaren vilayet merkezinin de buraya taşınmasına sebep olmuştur⁴. İzmir limanı, 17. yüzyıldan itibaren doğudan Avrupa’ya taşınan malların geçiş noktası olmaya başlamış, bu ticarî hareketlilik 19. yüzyılda da devam etmiştir⁵. Özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısı, İzmir için çok önemli sermaye hareketlerine tanık olduğu bir dönemdir. 1838’te Baltalimanı Anlaşması ile “ecnebilere ticaret hakkı” verilmesinden sonra Osmanlı toprağına yatırım amaçlı teşebbüsler başlamış, bazı vergilerden vazgeçilerek, dış ticaretin önü açılmıştır⁶.

1866’da İzmir-Aydın demiryolunun inşası, ticaretin Batı Anadolu’ya bağlanmasını sağlayarak ihraç edilen ürünlerin değerini artırmıştır. Anadolu’da yapılan ilk demiryolu olması ve döneminin modern teknolojisini yansıtmaması, zengin bir hinterland alanıyla ihraç edilen tarımsal ürün miktarını arttırmış ve işgücünü geliştirmiştir⁷. Ticarî olarak gelişen bu hareketlilik İzmir limanını da etkilemiştir. İzmir limanı pek çok Avrupa ülkesinden gelen ticarî ürünlerin Anadolu’ya aktarılmasında transit bir görev üstlenmiştir. İzmir’de ticarî faaliyetlerin büyük ölçüde yabancıların kontrolünde olması, dış ticaretin önünü açmıştır.

³ Mübahat S. Kütükoğlu, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, c. 23, (İzmir: 2001), s. 515-524.

⁴ İlber Ortaylı, *İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı*, (İstanbul: İletişim Yayınları 2002), 150.

⁵ Funda Adıatar, “On Dokuzuncu Yüzyılda Aydın Vilayetinin Mülki Teşkilatı ve Nüfusu”, *OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 51 (2022): 3.

⁶ Nedim Atilla, *İzmir Posta Tarihi*, (İzmir: İzmir Yayıncılık, 2001), 31.

⁷ Orhan Kurmuş, *Emperyalizmin Türkiye’ye Girişi*, (İstanbul: Yordam Kitap, 2012), 80; Hitay Baran, *İzmir Ticaret Tarihi*, (İzmir: İzmir Ticaret Odası Yayınları, 2003), 7.

Dışarıya açılan liman şehirlerinde demografik yapı, ticarî faaliyetlere bağlı olarak çeşitlilik göstermektedir. Bu çeşitliliğe ticarî faaliyetler için gelen tüccarlar da katkıda bulunarak, şehrin Avrupa ile olan bağlantısını güçlendirmiştir. 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren İzmir’de farklı ülkelerden gelen tacirlerin, ticarethane ve işyerlerine sahip olduğu görülmektedir. Çeşitli etnik grupları barındıran şehirdeki demografik yapı kozmopolit bir görünümündedir. Smyrnelis’e göre⁸ Smyrna’da⁹ (İzmir) tek bir etnikten insanlar değil bunların karışımı vardır. 300 yıldan bu yana Fransız, Hollandalı, İngiliz, İtalyan, Helen, Alman, İsviçreliiler Smyrna’ya gelip burada evlenerek nüfusa karışmaktadır. O dönem büyük bir yerleşim olan İzmir’de Müslümanlar (Türk), Gayrimüslimler (Rum, Ermeni ve Yahudi) ve yabancı Avrupalılar (Levanten) olmak üzere üç farklı unsurdan insanlar yaşamaktadır. 1860’da 140 bin civarında olan İzmir nüfusu, 1902 yılına gelindiğinde 200 bine ulaşmıştır. Levanten sayısı 52,287 olarak kaydedilmiştir¹⁰. Şehirdeki yabancıların toplam nüfusun 1/4’ün üzerinde olması, sosyo-kültürel zenginliği oluşturmaktadır. Çeşitli din ve milletten insanların bir arada yaşamaları konusunda özendirici sebeplerin başında ticaret gelmektedir. Yoğun ticarî faaliyetler sonucu Avrupa’nın en önemli ticaret merkezlerinden birisine haline gelen İzmir’de bankalar, sigorta ve nakliye şirketleri, konsolosluklar, posta işlemlerinin yürütülmesi amacıyla çok sayıda posta ofisleri faaliyetlerine başlamıştır. İzmir gibi liman şehirlerinin başlangıçta söz konusu hizmetleri sunacak alt yapıları ya yok ya da çok yetersizdir. Bundan dolayı ticarî olarak tercih edilen şehrin etki alanlarındaki üretim, ulaşım ve iletişime yönelik tüm teknolojik alt ve üst yapı unsurları, dönemin sanayi ülkeleri tarafından sağlanmaktadır¹¹. Böylelikle Avrupalı tüccarların ticaret merkezli olarak çeşitli alanlardaki etkisinin görüldüğü bir gelişim süreci ortaya çıkmaktadır. Bu sürecin destekleyici ve en önemli noktasını iletişim ve ulaşım oluşturmaktadır.

İzmir limanının dış ticarete etkin olması, ulaşım olan ihtiyacı ortaya çıkararak yabancı postanelerin faaliyetlerine zemin hazırlamıştır. İzmir’de posta hizmetleri 1841’de başlamış, 1843’te Dersaadet (İstanbul) Postahanesi açılmıştır. Yabancılarla verilen ticaret imtiyazları ile birçok Avrupa ülkesi İzmir’de posta ofisleri açmıştır. Avusturya (sonradan Avusturya-Macaristan), İtalya, İngiltere, Fransa, Almanya, Rusya ve Yunanistan posta ofisleri açan yabancı ülkeler arasındadır. Özellikle Avusturya ticaret gemilerinin posta taşımacılığındaki etkin rolü, Avusturya’nın Osmanlı posta sistemi üzerindeki egemenliğini artırmıştır. Posta hizmetlerinde en büyük rakip olan Avusturya başta olmak üzere, yabancı posta ofisleriyle mücadele edilmiştir. Bu amaçla yabancı posta ofislerinin insan dolaşımının yoğun olduğu merkezî yerlerde posta bürosu açmaları yasaklanmıştır. İzmir’de iki Avusturya postanesinin başka yere taşınmasını¹² ifade eden bir irade

⁸ Marie Carmen Smyrnelis, *İzmir, 1830-1930 Unutulmuş Bir Kent mi?: Bir Osmanlı Limanından Hatıralar* (Çeviren Işık Ergüden), (İstanbul: İletişim Yayınevi, 2009), 123.

⁹ İzmir kelimesi eski İon lehçesinde Smurne, Attika (Atina) lehçesinde ise Smryna diye yazılırdı. Smyrna adının kökeni Tunç Çağlar’a giden ve Tismurna ya da Smurnu şeklinde olduğu tahmin edilen Anadolu’lu bir isimden geldiği düşünülmektedir. Bkz. “İzmir Kelimesinin Kökeni” Erişim 25 Nisan 2024. <https://intikc.ikcu.edu.tr/S/18886/tarihcesi>

¹⁰ Rauf Beyru, *19. Yüzyılda İzmir’de Yaşam*, (İstanbul: Literatür Yayınları, 2000), 50-53; *Salname-i Vilayet-i Aydın*, 1902. Def’a Aydın Vilayet Matbaası.

¹¹ Mümtaz Peker, “İzmir’in Nüfusunun Gelişimi”, *Çağdaş Türkiye Araştırmaları Dergisi*, 1/3 (1993): 274.

¹² BOA Y. MTV. 202-93. İzmir’deki yabancı posta şirketleri ile rekabet edilebilmesi amacıyla iki Avusturya postahanesinden birisinin diğer bir mahalleye nakline mecburiyet hasıl olduğu ve bunun posta muamelatını genişletmek demek olmadığı hakkında istifsar-ı mütalaaya dair telgrafname çıkarılmıştır. Bu duruma destekleyen bir diğer belgede İzmir’de Nemçe (Avusturya) Posta şubesi küşadı ve posta muamelatı ile mevcut postanın diğer bir mahalle nakli hakkında Hariciye Nezareti’nin tahriri önemlidir.

çıkartılması bu duruma en iyi örnektir¹³. Osmanlı'nın posta hizmetlerinin gelişmesiyle birlikte yabancı posta şirketlerinin lağvedilmesine yönelik yaklaşımlar¹⁴ da artmıştır. Bu süreç Eylül 1914'teki İmtiyaz-ı Ecnebiye'nin Lağvı Kanunu" çıkarılmasına kadar süregelmiştir. Ticaret, ulaşım ve haberleşmenin gelişmesi posta faaliyetlerini olumlu yönde etkilemiştir. Limanlar, ticaret merkezleri ve jeopolitik ulaşım noktaları, haberleşmeye - dolayısıyla posta sistemine - ihtiyaç duyulan yerlerdir. Osmanlı Döneminde haberleşmenin yürütülmesi amacıyla kullanılan Menzil-ulak sistemi, Posta Nezareti'nin (1840) kuruluş sürecine kadar devam etmiştir. Bu sistemde, ticaret merkezî güzergâhları posta taşımacılığında uğrak noktalardır. Düzenli posta sisteminde de benzer öneme sahip yerler öncelik oluşturmuştur. Posta Nezareti'nin kurulmasıyla İstanbul-İzmir arasında kurulan posta ağı, merkezî konum ve ticarî kapasite bakımından yeni posta sisteminin öncelikli hatlarından bir tanesini oluşturmuştur. Nezaretin kurulmasındaki temel amaç halkın haberleşme gereksinimlerine cevap vermek ve ülke ticaretinin gelişmesine katkıda bulunmaktır. Bu bağlamda posta ofisleri açılmaya başlamıştır.

Taşrada posta ofisleri açılırken ticaretin geliştiği yerleşim yerlerine öncelik verilmiştir. Posta ofislerinin, haberleşme ve lojistik ile olan ilişkisi sebebiyle, konum olarak ticaret merkezlerine yakın ve halkın ulaşabileceği yerler tercih edilmiştir. Bu durum 1842'de Aydın-İzmir tarafına gönderilen bir emirde "...imdi işbu posta nizamının icrasında maksat umur-i ticarete vüs'at ve suhulet gelmek gazezine mebni olarak..." açıkça ifade edilmektedir.¹⁵ Posta ofisleri, vilayet çehresi ve yer aldığı coğrafi bölgedeki ticari fonksiyonların gelişmesine katkıda bulunmuştur.

Posta ofislerinin ve postacılık faaliyetlerinin ticaret ile olan ilişkisinin bir başka yönünü pullar oluşturmaktadır. Posta pulları, hemen hemen her ülkede basılmakla birlikte, genellikle posta veya kartpostal gibi bir yerden başka bir yere gönderilen yazılı iletişim araçlarının yanı sıra çeşitli ebatlarda ve farklı içerikteki mal gönderilerinin posta ücretini karşılamak için kullanılmaktadır¹⁶. Pulun ekonomik değere sahip bir araç olarak kullanılması, İzmir başta olmak üzere ulaşım/haberleşme gereksinimi duyulan vilayetlerde farklı ülkelere ait postacılık faaliyeti yürüten ofislerin açılmasına zemin oluşturarak ekonomik paya ortak olması anlamına gelmektedir. Ticari olarak imtiyaz elde eden Avrupa ülkelerinin faaliyetleri bu durumu desteklemektedir. Nitekim İzmir'de posta faaliyetlerinde bulunan anılan ülkelere ait posta ofisleri, gerek ticari olarak şehrin ekonomisine dâhil gerekse haberleşme/ulaşım sisteminde kendi posta pullarını kullanarak pay almaktadır.

¹³ BOA, BEO, 1489-1116061; Tanju Demir, "Salih Zeki ve 'Ecnebi Postahaneleri'nin Kaldırılması Konusundaki Görüşleri", *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, 7/1 (2005): 171.

¹⁴ Osmanlı'daki yabancı posta şirketlerinin faaliyetlerini durdurmasına yönelik olarak 1874 yılında Berlin, Paris, Roma, Saint Petersburg ve Viyana'daki sefirleri, buldukları ülkelerde "*Bizim posta hizmetlerimiz çok gelişti, artık İstanbul ve İzmir'deki posta ofislerini kapatın*" yönünde telkinlerde bulunmuşlardır. Bkz. Yurda Güven Bezaz, *Haberleşme ve Tarihçesi*, (Ankara: Türkiye Haber-İş Sendikası Yayınları, 2006), 316; Pul aynı zamanda "para" değeri olarak kullanım amacı taşımaktadır. O dönemlerde Levant pullarının Osmanlı pulları karşısında daha değerli olması ülkelerin bağımsızlık sembolü olan paranın bir başka ülke karşısında değersizleşmesi yabancı posta şirketlerine yönelik tutumu güçlendirmiştir.

¹⁵ Nesimi Yazıcı, "Tanzimatta Haberleşme ve Kara Taşımacılığı", *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Dergisi OTAM*, 3 (1992): 351.

¹⁶ Hakan Anameriç, "Stamps as an Information Source in the National Library of Turkey", *Library Collections, Acquisitions, and Technical Services*, 30/1-2 (2006): 118.

Pullar, ekonomik bir değer taşımalarının yanı sıra bürokrasinin her kademesindeki ulaşım ve haberleşme sisteminin de içerisinde yer almıştır. Posta pullarının Osmanlı devlet bürokrasisindeki, kullanımları çeşitli idari kademelerde oluşturulmuş mektûbî kalemleri aracılığıyla yürütülmektedir.

2. Vilayetlerde Posta İşlemleri ve Mektûbî Kalemi

Mektûbî Kalemi, nezaret, valilik veya vilayet içerisinde idarî olarak teşkil olunan kamu daireleri ve bağlı dairelerde yazışmaların yürütülmesinden sorumludur. Mektûbî veya - genellikle bilinen/kullanılan adıyla - mektupçu olarak adlandırılan görevli tarafından idare edilmektedir. Bazı durumlarda yer aldığı kurumsal yapıya göre bu görevliye “Mektûbî-i Sadr-ı Âli”, “Mektûbî-i Nezaret” veya “Mektûbî-i Vilâyet” adlandırmaları da kullanılmaktadır. Sadrazamlık, nezaret veya valiliklerde görev alan mektupçular benzer yazı işlerinin yürütülmesinden sorumludur. 1864 Vilayet Nizamnamesi ile vilayetteki yazışmaları yönetmek, muhafaza etmek ve düzenlenmek mektupçu sorumluluğu olarak belirtilmektedir¹⁷. Vilayet mektupçuluğu, il bürokrasisinde bu düzenlemeyle var olmuştur. Bu kapsamda tahrirat kaleminin kurulması ve yazışmaların bu kalem aracılığı ile yürütülmesi sağlanmıştır¹⁸. 1867’de Vilayet Nizamnamesi’nin açıklanması amacıyla 22 maddelik bir talimatname yayımlanmıştır¹⁹. İdareci ve memurların görevlerinin açıklandığı talimatnamenin Mektûbî Kalemi başlıklı 9. maddesinde “*Mektûbî kalemi üç odaya münkasim olub birisi vilayet mektubcusuna ve ikincisi mektûbî muaviniyle müsevvidlere ve diğeri dahi mübeyyizlere mahsusdur*” olarak ifade edilmektedir²⁰. Bu odalar, müsveddelerin temize çekilmesi işlemlerinden sorumlu birimler olarak görülebilir. Evrak odası da mektupçuya bağlı bir birim olarak faaliyet göstermektedir. Aynı zamanda evrak odasında vilayet gazetesinin dağıtım işleri ve gelen-giden evrak dolaşımı yürütülmektedir.

Vilayet mektupçusunun; vilayet matbaasını idare etmek, vilayet gazetesinin tashih ve düzenini sağlanmak ve vilayet salnamesinin hazırlanmak sorumlulukları bulunmaktadır. Vilayet içerisinde pek çok iş ve işlemden sorumlu olan mektupçu, sorumlu olduğu alanlarda koordinasyonu sağlamaktadır. Bu sebeple mektûbî kalemi vilayet içerisinde haberleşme ve ulaşım olan ihtiyacın en çok duyulduğu ve yürütüldüğü birimdir.

Vilayet yönetimi bünyesinde, merkezi hükümet ve yabancı hükümetler ile iletişim de dâhil olmak üzere, eyalet işleriyle ilgili mektupları düzenlemek ve göndermek vilayet mektûbî kalemi sorumluluğundadır. Bu kalemin baş sorumlusu olan mektupçu, il içerisinde yüksek bir memuriyet vazifesini yürütmektedir. Vali yardımcılarını ile denk sayılan bu görevlinin, dönemin iyi eğitilmiş, farklı lisan bilen, kültürlü kişilerden seçilmesine özen gösterilmiştir²¹. Bununla birlikte mektûbî kalemi içerisinde görevli olan mübeyyizlerin seçiminde de dış yazışmaların anlaşılması amaçlanarak lisan bilen kişiler tercih edilmiştir.

¹⁷ Vilayet Nizamnamesi’nin 9. maddesinde “*Vilâyetin umur-ı umumiye-i tahririyyesi vilâyet mektupçusu unvaniyle taraf-ı devletten mansub bir me’mura muhavvel olup ve maiyetinde bir tahrirat kalemi bulunup dairenin kaffe-i mükatebat-ı resmîyyesi ve evrakının ve kuyudunun muhafazası bu vasıta ile icra kılınacak ve vilâyette bir matbaa olup mektupçuluğun zir-i idaresinde bulunacaktır.*” olarak ifade edilmektedir.

¹⁸ Selda Kaya-Kılıç, “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye’de İl Yönetimi” (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 1995), 105.

¹⁹ *Vilâyetlerin İdare-i Mahsusası ve Nizamın Suver-i İcraiyesi Hakkında Talimat-ı Umumiyyedir*, İstanbul: Matbaa-i Amire, 1867.

²⁰ Ayhan Pala, “Osmanlı İdaresinde Vilâyet Mektupçuluğu”, *Belleten*, 85/299 (2020): 302.

²¹ Ayhan Pala, a.g.e., s. 303.

3. “Filatelist” Ahmed Rıfat Bey ve “Posta Pulları ve Pul Koleksiyonculuğu” Adlı Risalesi

Ahmed Rıfat Bey, 1863/64’te babasının²² görev yaptığı Sofya’da doğar, ilkokul eğitimden sonra Fransızca dâhil özel dersler alır, sicill-i ahval kaydında Fransızca okuyup yazabildiği, Bulgarca konuşabildiği ve Rumca’ya aşina olduğu yazılıdır.²³ 24 yaşında memurluğa başlayan Ahmed Rıfat Bey’in görev yerleri ve unvanları Tablo 1 ve Tablo 2’de verilmiştir.²⁴

Tablo 1: Ahmed Rıfat Bey’in Yıllara Göre Görev Yerleri ve Süreleri

Görev yeri ve aralığı	Başlangıç	Tayin
Kastamonu	15 Rebiyülevvel 1304	Cemaziyelevvel 1309
13 Aralık 1887 / Ocak 1892	1 Kanun-ı Evvel 1303	Kanun-ı Sani 1307
Aydın	27 Cemaziyelevvel 1309	Zilkade 1324
28 Ocak 1892 / Ocak 1907	16 Kanun-ı Sani 1307	Kanun-ı evvel 1322
Konya	22 Zilkade 1324	Zilhicce 1325
7 Ocak 1907 / Ocak 1908	25 Kanun-ı evvel 1323	Kanun-ı evvel 1323
Trabzon	2 Zilhicce 1325	Cemaziyelahir 1326
6 Ocak 1908 / Temmuz 1908	24 Kanun-ı evvel 1323	Haziran 1324
Manastır	11 Cemaziyelahir 1326	Ramazan 1326
11 Temmuz 1908 / Ekim 1908	28 Haziran 1324	Eylül 1324
Kastamonu	16 Ramazan 1326	Cemaziyelahir 1328
12 Ekim 1908 / Temmuz 1910	29 Eylül 1324	Haziran 1326
Konya / Akşehir /Isparta	25 Cemaziyelahir 1328	?
4 Temmuz 1910 / 25 Ağustos 1912	21 Haziran 1326	
	12 Ramazan 1320	
	12 Ağustos 1328	

Tablo 2: Ahmed Rıfat Bey’in Görev Aldığı Daireler ve Unvanlar

1- Kastamonu Vilayeti
a.) 13 Aralık 1887 Nafia Dairesi
b.) 16 Ocak 1888 Reji Nezareti (Muhasebeci Muavini) (28 Şubat 1889 istifa)
c.) 13 Şubat 1889 Mektûbî Kalemi Müsevvidliği
2- Aydın Vilayeti
a.) 28 Ocak 1892 Vilayet Mesalih-i Ecnebiye Kalemi Başkitabeti
b.) 29 Ocak 1893 Vilayet Mektûbî Kalemi Mümeyyizliği
c.) 15 Ağustos 1893 Vilayet Gazetesi Muharrirliği (17 Eylül 1900 muharrirlikten ayrılış)
d.) 16 Eylül 1900 Vilayet Mektûbî Kalemi/Mektupçuluğu
e.) 17 Eylül 1900 Vilayet Matbaası Nazırlığı
f.) 26 Şubat 1905 İzmir Mekteb-i Sanayi Nezaret-i Fahriyesi
3- Konya Vilayeti
a.) 7 Ocak 1907 Vilayet Mektupçuluğu
4- Trabzon Vilayeti
a.) 6 Ocak 1908 Vilayet Mektupçuluğu
5- Manastır Vilayeti
a.) 11 Temmuz 1908 Vilayet Mektupçuluğu
6- Kastamonu Vilayeti
a.) 12 Ekim 1908 Vilayet Mektupçuluğu
7- Konya Vilayeti
a.) 4 Temmuz 1910 Akşehir Kaymakamı

²² Osmanpaşazade Mustafa Sabri Bey, BOA DH. SAİD.d. 37-59.

²³ BOA DH. SAİD.d. 55-58.

²⁴ BOA DH. SAİD.d. 55-58.

Bu bilgiler ışığında, Ahmed Rıfat Bey *Posta Pulu ve Pul Koleksiyonu* başlıklı eserini mektûbî kalemi mümeyyizliği görevindeyken hazırlayarak yayınlamıştır. Posta pullarına yönelik merakının/hobisinin mektûbî kaleminde uzun yıllar görev alarak yazışma ve haberleşme ile iç içe olması ile ortaya çıktığı veya geliştiği düşünülebilir. Söz konusu risaleye ilişkin yapılan arşiv ve literatür araştırmasından elde edilen bilgilere göre yayın süreci farklı bir seyir izlemiştir. Risale ile ilgili rastlanan 20 Nisan 1898 tarihli ilk kayıta, eserin Aydın [Vilayet] Matbaası'nda basıldığı ve Maarif Nezareti'ne beyannamesiyle birlikte 6 nüsha gönderildiğinden söz edilmektedir.²⁵ Ancak eserin iç kapağındaki yayın tarihi r. 1313 (1897)'tür.²⁶ Yazar eserin ilk paragrafında (s. 4) 31 Ağustos 1897'de yayın hayatına başlayan Pul Mecmuası'nın²⁷ 1. ve 2. sayılarının yayınlanmasının ardından bu eseri yazmaya karar verdiğini söyler. Buradan hareketle yapılan araştırmada risalenin daha önce Pul Mecmuası'nın 4, 5, 7 ve 9. sayılarında tefrika edilmiş olduğu belirlenmiştir.²⁸ Derginin 4. sayısının arka kapağında okurlarla iletişim için hazırlanan *Muhaberat-ı Aleniyye* bölümünde dergi idaresinin eserin yayınına devam etmek istediğine dair bir not yer alır. Notta "İzmir'de bir posta pulu meraklısına" hitaben "Eser-i alinizin mabadına muntazarız" denilmektedir. Nottan Ahmed Rıfat Bey'in tefrikalarında *İzmir'de Bir Pul Meraklısı* mahlasını kullandığı anlaşılmaktadır. Yazarın tefrika edilen bölümlerinin ve risalesinin filateli ile ilgili çalışmalarda yer almamasının veya erişilememesinin en önemli nedeni bu olmalıdır.

Tefrikaların risalenin başlığını taşımasının yanı sıra alt başlıklara da yer vermektedir. Tefrikadaki düzen ile risaledeki gidişat neredeyse aynıdır. Büyük orandaki bu benzerliğe rağmen tefrika edilen metin ile risaledeki arasında bazı değişiklikler de bulunmaktadır. Belirlenen bu farklılıklar aşağıdaki gibidir:

1. 5. sayıdaki tefrikada risaledeki (s. 8) "*Şu ifade ile posta pullarının ahval-i umumiyyesi, mikdar-ı enva'ı ve koleksiyonculuk ilmi hakkında mütalainca bir malumat-ı mücmele hasıl olmuş olacağından o mebhasda daha ziyade tatvil kalamadan sarf-ı nazarla koleksiyoncular için bilinmesi lazım olan bazı malumat-ı müfideyi beyan edelim.*" paragrafı yoktur.
2. 5. sayıdaki tefrikada yer alan Fransızca terim "*feuilles volant*" risalede (s.10) "*albums à feuilles mobile*" olarak kullanılmıştır.
3. 7. sayıdaki tefrikada yer alan Fransızca "*onglet*"²⁹ kelimesi risalede (s.15) "*ongllt*" olarak [yanlış] yazılmıştır.
4. 7. sayıdaki tefrikada yer alan Fransızca terim "*papier gommé*"³⁰ risalede (s.15) "*charnier*" olarak kullanılmıştır. [Ancak *charnier* (doğrusu *charnière*)³¹ terimini yanlış yazmıştır.]

²⁵ BOA MF. MKT. 393-9.

²⁶ Seyfettin Özege 25580. Ruhsat tarihi 6 Şubat 1898'dir.

²⁷ 31 Ağustos 1897 - 23 Mart 1899 yılları arasında İstanbul'da Mehmed Ekrem tarafından 28 sayı olarak çıkarılan "fennî, edebî" süreli yayın. Yayın bir dönem aylık, 2. senesinden (sayı 13) itibaren haftalık olarak "Perşembe" günleri yayımlanmış, 1899'da bir dönem yayınına ara vermiştir. Bkz. Tanju Demir, "Ülkemizin İlk Pul Koleksiyonu Dergisi: Pul Mecmuası", *Toplumsal Tarih* 67 (1999): 9-11; Emine Özlem Yaygın, "Pul Mecmûası'nda Edebi ve Kültürel Hareketlilik" (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2019), 14-15.

²⁸ "Posta Pulları ve Pul Koleksiyonu", 1 (4): 52-54 (1 Aralık 1897); "Posta Pulları ve Pul Koleksiyonu", 1 (5): 68-70 (31 Aralık 1897); "Posta Pulları ve Pul Koleksiyonu", 1 (7): 90-92 (13 Şubat 1898); "Posta Pulları ve Pul Koleksiyonu", 1 (9): 125-126 (13 Nisan 1898).

²⁹ Pulların yerleştirildiği ve/veya yapıştırıldığı albümlere takılıp çıkarılabilen sayfalar. Yazarın risalesinde bahsettiği değiştirilebilir yapraklı albümleri "*albums à feuilles mobile*" yapan Yvert&Tellier adlı koleksiyon malzemeleri imalatçısı tarafından günümüzde de üretilmektedir.[y.n.].

³⁰ Zamklı kâğıt. Bkz. Ali Rıza Yalt, *Grand Dictionnaire Français-Turc*, (İstanbul, Ararat Yayınevi, 1971), 805.

³¹ Koleksiyon pullarının arkasına yapıştırılan küçük bant. Bkz. Ali Rıza Yalt, a.g.e., 205.

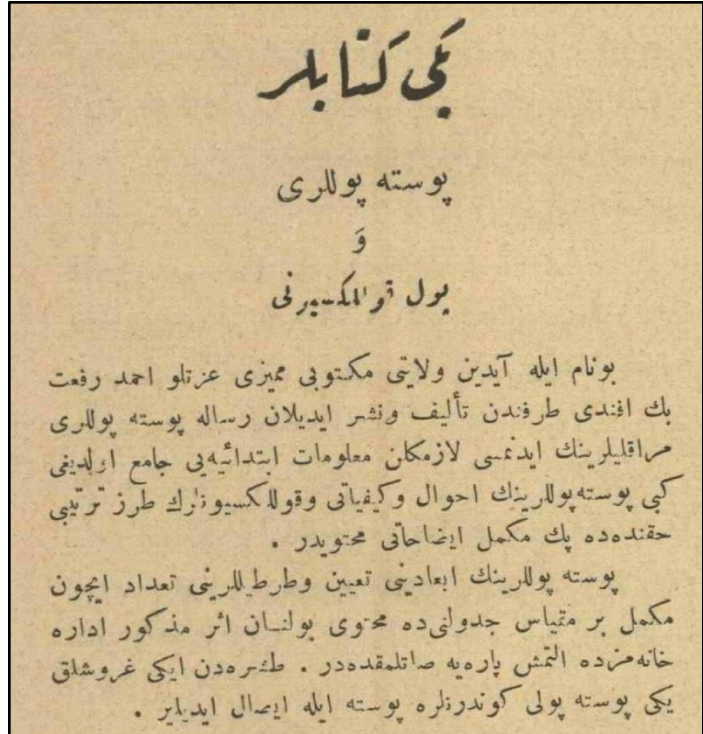
5. 9. sayıdaki tefrikada risalenin son bölümü olan “*Pulların Keyfiyatı ve Şayan-ı Dikkat-i Ahvali*” (s.16) alt başlığı yer almamaktadır.

İki yayın arasındaki bu farklılıklar, yayın öncesi bir redaksiyon yapıldığı, risalenin yayın sürecinde gözden geçirilmiş ve bazı düzeltmeler ile cümleler eklemiş olduğunu gösterir. Yazar (d) maddesinde küçük ama filateli terminolojisi bakımından önemli bir değişiklik yaparak zamkly kâğıt veya mumlu kâğıt anlamında kullanılan *papier gommé* yerine *charnier (charnière)* terimi kullanmıştır. Pul Mecmuası’nda 4 sayı ve 11 sayfada tefrika edilen Posta Pulları ve Pul Koleksiyonu başlıklı bölümler, 13 Nisan 1898’de tamamlanmıştır. Risalenin yayını için yapılan başvuru³² ile ruhsat çıkış tarihi bu sürecin tefrika yapılmadan önce başlamış olma olasılığını güçlendirmektedir. Bu aynı zamanda İzmir’de bulunan Ahmed Rıfat Bey ile derginin yayın yönetmeni (sahib-i imtiyazı) Mehmed Ekrem Bey’in yayınlanacak risalesine dair düzenli bir iletişim içinde olduklarını da göstermektedir.

Pul Mecmuası’nın 25 Ağustos 1898 tarihli 15. sayısının 34. sayfasında *Yeni Kitaplar* başlıklı bölümdeki ilanda Ahmed Rıfat Bey’in risalesine ilişkin şu ifadeler yer alır:

“*Posta Pulları ve Pul Koleksiyonu; bu nam ile Aydın Vilayeti Mektûbî Mümeyyizi izzetli Ahmed Rıfat Bey Efendi tarafından telif ve neşredilen risale posta pulları meraklılarının edinmesi lazım gelen malumat-ı ibtidaiyeyi havi olduğu gibi posta pullarının ahval ve keyfiyeti ve koleksiyonların tarz-ı tertibi hakkında da pek mükemmel izahatı muhtevidir. Posta pullarının ebadını tayin ve tırtıllarını tadad için mükemmel bir mikyas cedvelini de muhtevi bulunan eser mezkûr idarehanemizde 60 paraya satılmaktadır. Taşradan 2 kuruşluk yeni posta pulu gönderenlere posta ile isal edilir.*”

Derginin 3 Kasım 1898 tarihli 25. sayısının arka kapağında yine *Yeni Kitaplar* başlıklı bölümde: “*Posta Pulları ve Pul Koleksiyonu; en mütehasıslar için bile mütalaası istifadeyi temin edecek olan bu eser idarehanemizde satılmaktadır. Fiyatı Dersaadet için 60 para, taşralar için 2 kuruştur.*” ifadelerinin yer aldığı bir ilan daha yer alır. Bu ilandan risalenin yayınlanmış olduğu anlaşılmaktadır.

Görsel 1: Pul Mecmuası (25 Ağustos 1898) - Yeni Kitaplar

³² Derginin 9. sayısının iç kapağındaki *Malumat-ı Hususiye* başlıklı bölümde; “*Posta pullarına dair İzmir’de dahi bir risale neşri için ruhsat talep edildiği işitilmiştir.*” ifadelerinin bulunduğu bir haber yer almaktadır. Ayrıca bkz. Emine Özlem Yaygın, a.g.e., s. 118.

Ahmed Rıfat Bey'in anılan tefrikaları İstanbul'da ve aynı adlı risalesi İzmir'de yayımlanmıştır. Risalenin yayım sürecine ilişkin yukarıdaki tespitlerin yanı sıra İzmir'in 1885'ten beri yayımlanan yerel Türkçe gazetelerinden olan Ahenk'teki ilanlarına da erişilmiştir. Posta Pulları ve Pul Koleksiyonu başlıklı risalenin Pul Mecmuası'ndaki tefrikasının tamamlandığı gün Ahenk'in 13 Nisan 1898 tarihli sayısının 4. sayfasındaki *ilanat* bölümünde;

آهنگ

آنی هیچ صورمائلر، آرازلر: کندیندن
ایندلر.
قیزلده بویله ده: ایستدکلری
وقت یالکز کندی باشلرینه کرلر.
ایلهلری کندی کفلهلرینه کره کیرلر. الحاصل
ایستدکلری: آرزو ایستکلری ییارلر.
اویولرندن ده اسلاکتایب: مخالفت کورمزلر.
کندی کفلهلری نه سالیورلکلری ایچوند ده
تربیهلری: تراکتلری عموم ملل سائره
چوچکلرینک تربیه و تراکتلر نه فائده
دیدلر.
صوموره میزراحی

بکی بر طوط

بکی بره دورولور لوط ایجاد ایلهلدر.
طوط ایکنلر مال اولوب (بیرینعام) فایزده
طولرندن موسیو (رهنوق) که آریور.
طویک تنکلری تحریک ایلهلری زمان دیکهده
آنی یوزکلر انداخت ایدیور. تفلیق آتیق
بر قطاردن عبارتدر. قیزلری بر زمان بر
آز صنوق سو طویک بشون حرارتی دفع
ایستدکلر. فوروشولری یاخو کللری برنوع
قولو دانلنده اولوب طویله مربوط بولندهلندن
املاسی دخی قولادر. کللک قطع ایتمیکی
مسانه اوچ میدلر. الحاصل بیکون اردولرک
النده بولان اسلحهلک که مدعهلیدر.

ایلانات

پوسته پوللری
بول قوللکسیونی
ولایت مکتوبی میزعی عزتلو احمد
دفت بک طرفندن موقع انتشاره وضع
اولتوب قوللکسیون ایچون قوللایلان
مستعمل پوسته پوللرینه دائر غایت مفید
معلوماتی و پوسته پولی قوللکسیونلرینک
صنورت ترتیب و تشکیل خفته مکمل
ایشانلی حاوی بولان و پوسته پوللری
و پول قوللکسیونی نام رساله ازمیرده
حکومت جوارنده کتانی شهر سافتل
صبری اقدی ایله کر آلتده احمد طلعت
افندیک دکالرنده و درسامتده اسک
ضبطیه جوارنده ازمیر بازارلی و کتیظانه
سند آلتش پارویه ساتیلمتده و طشرودن
ایکی غروشلق پوسته پولی کوندنلر
یا پوسته ارسال اولمقدهدر.

ترکیه موردخای خاقیم نامنه محروک
مهرمی یازاریرتی کیجهسی صنایع ایلمش
و مهر مذکور ایله مهور و یانو باخاریلا
نامنه محروک آتی لیرالق بر قطعه سندن
بشقه هیچ بر اوراق اولدینندن شاد
ظهور ایده جک اولور ایسه قول ایتمه چکی
اعلان ایدرم. فی ۳۱ مارت سنه ۱۳۱۳
حوره سواقنده دمیبری
موردخای خاقیم

آهنگ، مطبعهسی

حروفات جهتندن هر درلو الات وادوائی
ذاتا آجال ایلمش اولان مطبعه مژه بوکره
لیلوغراف - طاشی باصمه - ادوائی دخی، جلب
اولهوق هر سورته نواقسی آجال ایلمش
و حاکم و دوائی عدلیده مستعمل:
جلب، احضار، موقت توقیف،
غیرموقت توقیف، مذکر ماری، محاکمه شرعیه
و حقوق دعوتیه ورقهسی، اذنامه وسائر
اوراق شرعیه و هر نوع خرج و قیدی
قوجانلری، استدعا، قرار، جلب، سجل،
یومیه، سندات، پول، جزا، اساس، مستعلق
اساس قراننامه دفترلری، حقوق و جزا
واجرا ضبط ورقهلری، اجرائک مزایده
قائمیلری، برنجی ایکنجی اخبار ناملر.
مقالات محرر لکنه مخصوص هر نوع
دفاتر، زراعت باقلهلرینه، بلدییه و دوائی
سازمیه خالد اوراق و دفاترک قسم اعظمی
طبع و استحضار ایلهلریکی و نوعیولجق
کانه سیارشلر غایت احون فیله و هیچ بر
مطبعهک رفایت ایلمه چکی سورته درمعهده
و طبع ایلمکده اولدینندن مرصحت ایلمک
تمن اولجینی اعلان اولنور.

هولاندا چیقولاته شروبی

الکوزل شملق مایع
الک خوش مایع
الک مقوی مایع
قادین و ارککلر ایچون الک مکمل مایع
طلامندن سکره بر اوفاق خیشه غایت
هائیم و مقوی اولق اوزره شدتله توصیه
اولنور.
فرنگ علهسنده (ایقار برادرل) اجرا
خالهسنده. فرنگ علهسنده و کوچک بدایر
خاله. اودون یازارنده ایقار برادرل دیو.
زنتوسنده ساتیلور.
خیشهسی رایج ایله یالکز ۱۱ غروشدر.
(انجیرلویه) (واندنس توکن)
و شرکاسی

ازمیرده فرنگ علهسنده
پ. آکستوبول و شرکاسی
کثیر مازدرلی
فرنگ علهسنده پ. آکستوبولنک بیوه
مغازلرندن بوجه آتی اشیا احون فیله
سانلقدده در.
اییک و قدیقه طاقی
کتکتن معمول منوجات
مانتو و جاکت
پاموقدن معمول هند اقتهسی
پوکدن معمول منوجات و فانلیلا
چهاز و چاشیر طاقلی
قورسه و نقش طاقی
دانلا و قوردلا
شریت
سختیان
چوقه
فس و چوراب
تول
قاریوله اورتوسی
خالی و برده
اشیا چینه
خشمه
تورالت و کوملک
فورچه و عطریات
سیاحت
بارس مودلری وسائر
اشیو فوق العاده فرستدن استفاده ایچلری
هترم اهالیه توصیه اولنور.
مسامله اخذ و اصلا بتیناً جریان ایدر.

ترجمه مجانی الادب

مرحوم یانبل زاده محمود جلال الدینک
آکار متروکه سندن اولوب غزله من ایله نشر

اولدقدن سکره کتاب شکلنده مطبعه مژده
باسیلان «ترجمه مجانی الادب» نام کتابک
فرق باره قیادت ایله ازمیرده حکومت جادهسنده
کتانی شهر حافظ صبری افندیکنک مغازهسنده
سانلقدده بولدیینی اعلان اولنور.

آیدینده حکومت جادهسنده

ترک اجزا خانیسه -
بوکره آیدینده حکومت جادهسنده کتاب
ایدیلان ترک اجزا خانیسنده اورونادن کلکده
اولان کتیلی غایت نفیس، خالص و تازه اجزا
متنوع و صمی سابولر و ملی فوتیائلر و معدن
سورولنک هر نوع و اعلاسی نهایت درجهده
احون و فاضلهکارانه بزنیالله سانلقدده اولدیینی
جهتله تأمینات اوزرنه کرک قشاردده آچیلجی
اجزا خانهلر و کرک افراده سیارش و قوشنده
حان منتظماً ارسال اولجینی اعلان اولنور.

بر خانهلک زیاده لازم اولان اشیا
خالص بر
(سینیک)
دیکش ماکنه سیدر. شرقده دیوونو
ساحی سرای مایون جناب مولکانه صمیمی
(ج. تا بدیلنیک)
ازمیرده فرنگ علهسی: ۱۲۰ نومرو
خیشه بیلر ایلی: ۳۳ - ۳۱ نومرو

مکتب صنایع منفعته مخصوص اولدوق بوکره بوغاز ایلی خریطهسی تالیله اعمال اولتان
سیاره کاغدی شمعی قدر شهر مژده و حال سائرده ایجاد و اعمال ایدیلان بالموم سیاره
کاغذارندن علی الاعلا و حفظ الصحه به وجوهله موافق اولوب سائر کاغذلرله نسبت قبول
ایتر درجهده نفیسدر و هر قوطوسی قرشمی بالوی و مکتبک مهرله مهوردر. خصوصیه
مکتب صنایع منفعته اولدیینی جهته بو پایه اهالیکنک الیه رغبت و استعمال ایلمه چکلری وسائر
سیاره کاغذلری اوزرنه فوق العاده ترجیح و تقدیم ایلمه چکلری قویاً مأمول ایدر.
عل فروختی استانتولمده تحت قلمده بالهسی خانیسنده و ازمیرده قوزی اوغلی خانی جلدسنده
۱۹ نومرو یغداد ایلیا افندی دیوارنده و عموم سیاره کاغذیلر و توتنجی دکالرنده
ساتیلور.

Görsel 2: Ahenk Gazetesi (13 Nisan 1898) - İlanat

“*Posta Pulları ve Pul Koleksiyonu; Vilayet Mektûbî Mümeyyizi izzetli Ahmed Rıfat Bey tarafından mevki-i intişara vaki olup koleksiyon için toplanılan müstemil posta pullarına dair gayet mukayyed malumatı ve posta pulu koleksiyonlarının suret-i tertib ve teşkili hakkında mükemmel izahatı havi bulunan ve Posta Pulları ve Pul Koleksiyonu, nam risale, İzmir’de hükümet civarında kitabî-i şehir*³³ *Hafız Sabri Efendi ile Kemeraltı’nda Ahmed Talat Efendi’nin*³⁴ *dükkânlarında ve Dersaadet’de eski Zabtiye civarında İzmir Pazarı ve Kütüphanesi’nde 60 paraya satılmakta ve taşradan 2 kuruşluk posta pulu gönderenlere ba-posta irsal olunmaktadır.*”³⁵

ifadeleriyle ilan yayınlanır. İlan aynı ifadelerle Ahenk’in 14 ve 15 Nisan 1898 tarihli sayılarında da yer alır.³⁶

Ahmed Rıfat Bey’in Pul Mecmuası ile olan ilişkisi, tefrika ve duyurunun yanı sıra risalenin meraklılarca temini bakımından da önemlidir. Risalenin duyurularının yapıldığı her iki yayında da eserin Pul Mecmuası dergisinin Bab-ı Ali Caddesi Alem Matbaası’ndaki “idarehanesi”nden alınabileceği bilgisi yer alır. Risalenin 3. sayfasında eserin temini için “*Eski Zabtiye civarında İzmir Pazarı ve Kütüphanesi ile İzmir’de hükümet civarında Kitapçı Hafız Ahmed Sabri Efendi*” bilgisi vardır. Böylelikle risaleye İzmir’de ve İstanbul’da 2’şer adresten erişilebilmektedir. Ahmed Rıfat Bey’in risalesinin İzmir ve İstanbul’da satılmasına Hafız Ahmed Sabri Efendi’nin ön ayak olduğu açıktır. Dönemin İzmir’inde tek Türk matbaası olan Aydın Vilayet Matbaası’nda (açılışı 1868) basılan risale, İzmir’in ticarî ve sosyal hayatının yoğun olduğu Kemeraltı’nda, yine dönemin tanınmış sahaf ve kitapçılarından olan Hafız Ahmed Sabri Efendi’nin sonraki dönem kaynaklarında *İzmir Kitabhanesi* olarak geçen kitapçı dükkânı ve yayınevinde meraklılarla buluşmuştur.³⁷ Bu bilgiler ışığında dönemin filatelistlerinden olduğu anlaşılan Ahmed Rıfat Bey’in hem bulunduğu konum/görev hem de İzmir’in entelektüel ortamı ile yakın iletişimde olduğu, kişisel ilgisini yaptığı araştırma ile zenginleştirerek bu “hobi” ile ilgilenen diğer kişilere de duyurabilmek için özen gösterdiği açıktır.

Hafız Ahmed Sabri Efendi 1890’ların başında kitapçılık ve yayıncılık işlerini İstanbul’a taşır. Başta İzmir olmak üzere farklı vilayetlerde basılan kitap ve süreli yayınları, İstanbul’un sosyo-kültürel ve ticaret hayatının merkezi olarak kabul edilen Bab-ı Ali Caddesi’nde 1892’de açtığı *İzmir Pazarı ve Kitabhanesi*’nde [ilanda *Kütüphanesi* olarak geçmektedir] okuyucularla buluşturur. 1890’ların sonuna kadar faaliyetlerini sürdürdüğü Ahmed Rıfat Bey’in risalesinin burada satılmış olduğundan anlaşılmaktadır.

Posta Pulları ve Pul Koleksiyonu’nun yayınlanmasına ilişkin bilgi veren diğer kaynaklar İzmir’de faaliyet gösteren kitapçı, matbaa ve yayınevlerinin kitap listelerini veren *İzmir’de Kitapçılık (1839-1928): Kitapçılar, Matbaalar ve Kütüphaneler ile 1928’e Kadar İzmir’de Çıkmış Türkçe Kitap ve Süreli Yayınlar Kataloğu* başlıklı eserlerdir. Bu eserlerin ilkinde Ahmed Rıfat Bey’in risalesine ilişkin bibliyografik kimlik *EK-1 Harf İnkılabına Kadar İzmir’de Basılan Eski Türkçe Kitaplar* bölümünün 106. sırasında, ikinci eserde ise *Kitaplar I* bölümünün 21. sırasında yer

³³ Bu tabir kendisine yazılan bir övgü dizesinde de geçmektedir. Bkz. *Hizmet Gazetesi*, 22 Kasım 1888.

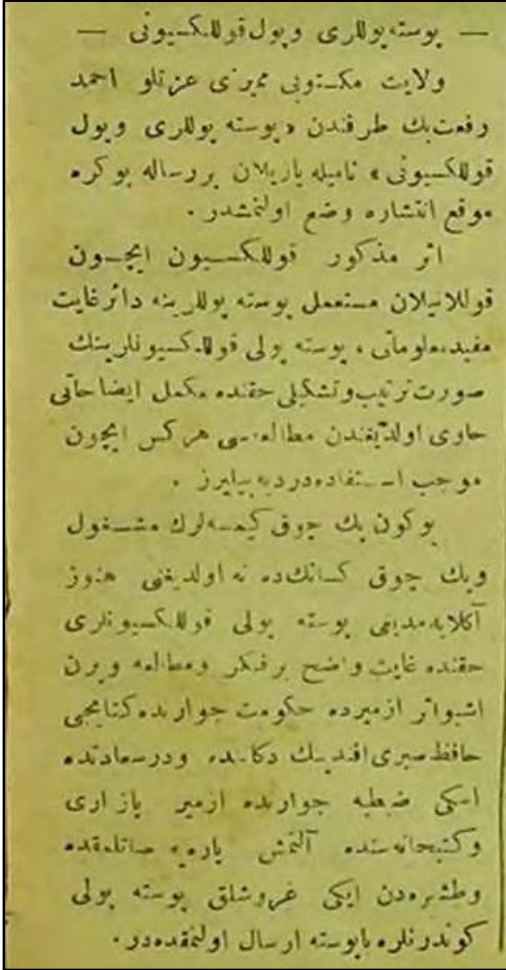
³⁴ [Benlerlizâde Hafız Ahmed Talat Efendi] İzmir’de kitapçılık yapmış, 1906’da vefat etmiştir. Bkz. Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri* c. 2, (İstanbul: İstanbul Matbaa-i Amire, 1917), 106.

³⁵ *Ahenk*, 13.4.1898, s. 4.

³⁶ *Ahenk*, 14.4.1898, s. 4; *Ahenk*, 15.4.1898, s. 4.

³⁷ Erkan Serçe, “İzmir’in Kültür ve Ticaret Hayatında Bir Türk: Hoca Hafız Ahmed Sabri Efendi”, *Yedi İklim*, 24 (1992): 75.

alır.³⁸ 1928'e Kadar İzmir'de Çıkmış Türkçe Kitap ve Süreli Yayınlar Kataloğu'nun Önsöz'ünde eserlerin basım/yayın tarihlerinin daha net biçimde belirlenmesi için yerel gazetelerdeki ilanlardan karşılaştırmalar yapılarak esere ilişkin kimliklerin yanına bu gazetelerin sayı ve tarih bilgilerinin eklendiğini belirtmektedir. Risaleye ilişkin bilgide *İzmir*, nr. 92-41, 2 Mart 1314 notu bulunmaktadır.³⁹ Nottaki tarih 14 Mart 1898'dir, buna göre Posta Pulları ve Pul Koleksiyonu, Pul Mecmuası ve Ahenk'teki ilanlardan 1 ay önce yayınlanmıştır. Gazetenin *Havadis-i Mahalliye* bölümündeki ilanda:

Görsel 3: Ahenk Gazetesi (14 Mart 1898) - Havadis-i Mahalliye

yapmaktadır. Ona göre posta pulları; ücret, zarar ve kötüye kullanımdan korunmak için – doğal bir denetim/kontrol aracı olarak – icat edilmiştir. Ahmed Rifat Bey, posta pulu ile ilgili tarihsel gelişimi

Posta Pulu ve Pul Koleksiyonu; vilayet mektûbî mümeyyizi izzetli Ahmed Rifat Bey tarafından "Posta Pulları ve Pul Koleksiyonu" namıyla yazılan bir risale bu kere mevki-i intişara vaz olunmuştur.

Eser mezkûr koleksiyon için kullanılan müstemil posta pullarına dair gayet müfid malumat, posta pulu koleksiyonlarının suret-i tertibi ve teşkili hakkında izahati havi olduğundan mütalaasını herkes için mucib-i istifadedir.

Bugün pek çok kimselerin meşgul ve pek çok kimsenin de ne olduğunu henüz anlayamadığı posta pulu koleksiyonları hakkında gayet vazi bir fikir ve mütalaa veren işbu eser İzmir'de hükümet civarında kitapçı Hafız Sabri Efendi'nin dükkânında ve Dersaadet'de eski zabtiye civarında İzmir Pazarı ve Kütüphanesi'nde 60 paraya satılmakta ve taşradan 2 kuruşluk posta pulu gönderenlere ba-posta irsal olunmaktadır.⁴⁰

İlanda kitabın satıldığı iki yerden bahsedilmektedir.

4. Risalenin Değerlendirilmesi

Ahmed Rifat Bey, döneminde artan pul merakının vuku bulması ve pulculuğa dair "Pul Mecmuası" adlı bir derginin yayın hayatına başlaması ile pul konusundaki merakını/bürokratik tecrübesini ve bilgisini bir risaleye dönüştürmüştür. Bu risaleyi hazırlama amacı; posta pullarının durumu ve değerleri, koleksiyonların düzenlenme ve kurulma şekilleri hakkında meraklılara fikir ve bilgi sunmaktır. Öncelikle posta pullarının ortaya çıkış gerekliliği ile ilgili bir tarifte bulunarak risaleye giriş yapmaktadır. Ona göre posta pulları; ücret, zarar ve kötüye kullanımdan korunmak için – doğal bir denetim/kontrol aracı olarak – icat edilmiştir. Ahmed Rifat Bey, posta pulu ile ilgili tarihsel gelişimi

³⁸ Erkan Serçe, *İzmir'de Kitapçılık (1839-1928): Kitapçılar, Matbaalar ve Kütüphaneler*, (İzmir: İzmir Akademi Kitabevi, 1996), 116; 1928'e Kadar İzmir'de Çıkmış Türkçe Kitap ve Süreli Yayınlar Kataloğu, Hazırlayan: Faruk Huyugüzel, İzmir Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1996, s. 4. İlk eserin 2002'deki genişletilmiş 2. baskısı olan *İzmir'de Kitapçılık (1839-1928)*'de risaleye ilişkin bilgi 104. sayfadadır.

³⁹ Faruk Huyugüzel, *a.g.e.*, s. 4.

⁴⁰ *Ahenk*, 14 Mart 1898, s. 2.

ülkelere göre ifade ederken bu konuda yayınlanan eserleri işaret etmiştir. Ancak bu eserlere ilişkin bir bilgi vermemektedir.

Risalede posta pullarının ilk çıkış amacının sadece ücret kontrolü amacıyla ticarî olduğu, daha sonra bir eğlence faaliyeti olarak çeşitli pulların toplanarak bir uğraş alanı haline geldiği belirtilmiştir. O dönemde pul sayısının artış göstermesi, posta işlemlerinden ziyade koleksiyoncular tarafından kullanılmak amacıyla, Amerika'daki bazı küçük hükümetler her setin 15-20 adetini yayımlamış ve her yıl renk ve şekillerini değiştirmeyi koleksiyonculuk bakımından kârlı bulmuşlardır. Bu durum posta pullarının çeşitliliğinin yanı sıra pulun mevcudiyetinin (miktar olarak) değeri ile doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu uğraş gittikçe popüler hale gelerek sanat galerileri açılmış, satıcı ve aracılar ortaya çıkmıştır. Paris, Londra, Berlin ve Viyana gibi Avrupa'nın büyük şehirlerinde pulların alım satımı için özel borsaların oluşturulduğu, yırtık veya hasar görmüş [kondisyonu bozuk] pulların tamir ve restore edilmesi için atölyeler dahi kurulduğunu ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra posta pulu koleksiyonuna ilişkin literatürün basında ve popüler yayınlarda köşe yazıları ve ilanlarla artmaya başladığını belirtmektedir.

Tablo 3: Risaleye Dair İzlenç

1. Posta Pullarının İcat Edilme Gerekçesi ve Tarihsel Gelişimi
2. Pul Koleksiyonculuğunun Ortaya Çıkışı ve Etki Eden Faktörler
3. Posta Pullarının Değeri
 - 3.1. Nadirlik
4. Posta Pulu Mecmuaları (Albümleri)
 - 4.1. Albüm Kategorileri
 - 4.2. Koleksiyon için Albüm Seçimi
 - 4.3. Albüm Hazırlama Süreci: Sorun ve Öneriler
5. Pulların Temizlenme Süreci
6. Pulların Albüme Yerleştirme Yöntemi
 - 6.1. Yerleştirme Hususu: Sorun, Öneri ve Uygulama
7. Pulun Niteliği ve Dikkat Edilmesi Gereken Durumlar
 - 7.1. Nitelik ve Fiyata Etki Eden Unsurlar
 - 7.2. Örnek Vakalar

Ahmed Rıfat Bey, koleksiyoncular için önemli olan bazı faydalı bilgiler (Tablo 3'te izlenç haline dönüştürülen) açıklamak istediğini belirterek risalede bu konuları başlıklar halinde açıklamıştır.

4.1. Posta Pulunun Değeri (Posta Pullarının Kıymet-i İzafiyyesi)

Posta pulunun değeri ne gerçek nominal değeri ile ne de yeni veya eski olması ile alakalıdır. Pulun değeri Ahmed Rıfat Bey'in ifade ettiği üzere nadirlik derecesi ile alakalıdır. Bu durum yukarıda ifade edilen Amerika'da uygulanan az sayıda pul setinin daha karlı olması ile ilişkilendirilebilir mi? Bir pulun değerinin yüksek olması az sayıda olması (daha karlılık amacıyla) ve buna bağlı olarak nadirliği ile mi ölçülür?

Ahmet Rıfat Bey risalesinde pulun değerinin nadirlik dışında aranmaması gerektiğine dair bazı örnekler sunmuştur.

“20-30 yıl veya daha önce kullanılmış bir pul, aradan geçen zamana rağmen pek değerli olmayabileceği gibi birkaç yıl veya birkaç ay önce kullanılmaya başlayan bazı pullar bugün çok yüksek fiyatlara alıcı bulabilir. Örneğin; İngiltere'nin tedavüle çıkardığı ilk posta pulu (1840) çok sayıda olduğu için 25 sent (50 kuruş) değerindedir, buna rağmen Osmanlı Devleti'nin 1281 (1865) tarihli 5 kuruşluk⁴¹ pulu çok kullanılmasına rağmen bugün 30 sent (60 kuruş) değerindedir.

Aynı şekilde, geçen yıl (1896-97 olmalı) Fas'ta kullanılmak üzere Fransa'nın çıkardığı ve kısa sürede kullanımdan kaldırılan 1 Franklık pullar bugün 20 Frank (95 kuruş) değerindedir. Benzer şekilde, 8 yıl önce (1889-90 olmalı) Osmanlı Postası için üretilip sadece İstanbul Postanesi'nde sadece 1-2 hafta boyunca kullanılan menekşe rengindeki 5 kuruşluk pul bugün 45 kuruşa alınıp satılabilir.”

Bu örneklerden anlaşıldığı üzere Ahmed Rıfat Bey bir pulun değerini, maddi değer odaklı olarak göz önünde bulundurup az bulunması/üretilmesi yani nadirlik açısından ölçmektedir. Ona göre bir pulun nadirliği ne kadar yüksek ise değeri (yani maddi değer) o kadar çok olabilir. Bu durumu örneklerde değer kazanan pulun kısa sürede üretilmesine bağlı olması ve dolayısıyla daha az miktarda üretilmesi ile desteklenmiştir.

Bu konuda üretilme amacı, sanatsal veya estetik değer gibi farklı etkenlerden de bahsetmiştir.

4.2. Posta Pulu Mecmuaları (Albüm)

Ahmed Rıfat Bey, pul koleksiyonu oluşumunda albüm ve mecmuaların son derece önemli olduğuna işaret ederek “Koleksiyon için hangi albümler seçilmeli?” sorusunu cevaplamaktadır. Koleksiyon için yetersiz veya uygun olmayan bir albümün seçilmesinin uzun vadede sorunlara yol açarak albümün değiştirilmesine sebep olabileceğini ifade etmiştir. Değiştirme işlemi emek ve paranın boşa harcanmasına, bir albümden diğerine aktarım sağlarken pulların zarar görmesine/hasarlanmasına/bozulmasına sebep olabilir. O yüzden bu hususta en önemli nokta “albümlerin avantajları ve dezavantajları hakkında koleksiyon meraklılarına bilgi vermek” olduğunu ifade etmiştir. Ahmed Rıfat Bey albümleri 4'e ayırarak ve bu kategorilerde bahsedilen albümlerin nasıl hazırlanması gerektiğine yönelik ideal tavsiyelerde bulunuyor.

1. Her devletin tedavüle çıkarılan birkaç seri pulunun şekil ve ilişkili olduğu çocuklar için düzenlenmiş farklı şekil ve boyutlarda standart olmayan albümler,
2. Tedavüle çıkarılan pulların özel sayfalarını içeren ve her iki tarafı/yüzü kullanılmak üzere tasarlanmış albümler,
3. Tedavüle çıkarılan tüm pulların özel sayfalarını içeren ancak pulların sadece bir tarafına yapıştırılması için tasarlanmış albümler,
4. Tedavüle çıkarılan tüm pulları içeren, bir tarafı/yüzü kullanılmak üzere tasarlanmış, hareketli/değiştirilebilir föylerin/sayfaların bir mekanizmaya takılabildiği kapaklı albümler.

1 numaralı kategori için nakışsız ve çocuklar için olduğundan yorumda bulunmuyor.

2 numaralı kategori için pulların her iki tarafına da yapıştırılması gerektiği için, sayfalar açıldığında, karşılıklı sayfalardaki pulların kenarları birbirine dolanıp yerlerinden oynamaları ve bazen zarar görmeleri olasılığı vardır. Çünkü sayfalar açıldığında, karşılıklı yapraklardaki pulların tırtılları birbirine dolaşabilir ve bazen zarar görerek dezavantaj oluşturur.

⁴¹ İSFİLA Türk Pulları Kataloğu 1863-2020, Katalog no. 10, Hazırlayanlar: M. Ziya Ağaoğulları ve M. Bülent Papuççuoğlu (İstanbul, 2020), s. 6. Ay-Yıldızlı Pullar (DULOZ) I. Tip (İSFİLA Katalog No. 27 ve 27 SE55).

3 numaradaki albümlerde ise, pulların sadece bir tarafına yapıştırılması gerektiği için, bu tür bir sorunla karşılaşılmaz.

Ancak, posta pullarının çoğunlukla, her 1-2 yılda bir değiştiği ve yeni pulların eklenmesi gerektiği için, albümler zamanla daha hacimli hale gelebilir. Bu durumda, yeni pulların eklenmesi için ayrı sayfaların albüme dâhil edilmesi gerekebilir.

4 numaradaki albüm türü için ise, sayfaların hareketli olmasının sağladığı avantajlara ilişkin olarak;

1. *Kullanıcılar, her ülkenin pullarını alfabetik sırayla veya coğrafi olarak sıralayabilir,*
2. *Her devletin yıllık olarak yeniden çıkardığı pulların şekillerini ve özel sayfalarını içeren ve aynı şekil ve boyutta mevcut olanları çıkarılabilir,*
3. *Pulların toplanması ve sergilenmesi için daha düzenli bir yapı sağlar,*
4. *Bu albümler, sürekli mükemmelliğini korur ve ciddi koleksiyoncular tarafından tercih edilir.*

4.3. Pulların Temizlenmesi (Pulların Suret-i Tathiri)

Ahmed Rıfat Bey bu bölümde pullarının kâğıtlardan ayrılması, zarar görmemesi ve temizlenmesine dair ıslatma yöntemini açıklamıştır. ıslatma ve kurutma işlemi olarak adlandırılan bu yöntem pulların genellikle el ile ayrıldığında zarar görmesini engellemek içindir. Bu durum pulun zarifliğine ve değerine zarar verir. ıslatarak ayrılması gerekir. Bu nedenle pul(lar) öncelikle bir tabağa yerleştirip üzerine soğuk su eklemek gerekir. 5-10 dakika sonra kendiliğinden ayrılacaktır. Daha sonra kâğıda sarılı olarak [presleme/sıkıştırma olarak nitelendirilebilecek olan] iki kitap arasında bir gün kadar sıkıştırılmalıdır.

4.4. Pulları Albüme Yerleştirme Yöntemi

Pullar kendi yapışkanlarıyla veya sonradan arkalarına sürülecek yapışkan bir maddeyle albüme yapıştırıldığında, kuruduktan sonra albüm yapraklarını buruşturarak hoş olmayan bir görüntü oluşturabilir. Pulun arka tarafının incelenmesi veya bir sebep ile yerinin değiştirilmesi gerektiğinde, albümü yırtmadan her iki işlemi gerçekleştirmek mümkün olmayabilir gerekçesiyle Ahmed Rıfat Bey risalesinde posta pulları albüme yerleştirilirken 2 önemli hususa dikkat çekmiştir. İlki her pulun albümde kendisine özel bir yere sahip olmasına özen göstermek, diğeri pulların albüme nasıl yerleştirileceğini bilmektir. Bu durumun engellenmesi için pulların özel olarak tasarlanmış ve albüme yerleştirmek için Fransızca'da "charnier" veya "onglet" olarak adlandırılan, Osmanlıca'da *merbut* veya *raptiye* [bitişik, bitişiren, bağlayan anlamlarında] olarak adlandırılacak yapışkan kâğıt parçalarıyla sabitlenmesi gerekmektedir (Bkz. dipnot 29 ve 30). Zamklı tarafı dışarıda kalacak şekilde raptiye ikiye katlanır, ardından bir tarafı hafifçe ıslatılarak katlanmış kısmı pulun yüzeyine yapıştırılır. Diğeri tarafı da hafifçe ıslatarak albüme yapıştırılır. Bu şekilde yerleştirilen pullar, herhangi bir değişiklik gerektirdiğinde, biraz çekilerek yapışık olduğu yerden kalkar ve yaprak üzerinde herhangi bir iz bırakmaz. Pulun yüzeyinin incelenmesi gerektiğinde, alt kısmı tırnakla veya bir çakı ucuyla kaldırılarak kontrol edilebilir ve daha sonra tekrar yerine yerleştirilebilir.

4.5. Pulların Niteliği ve Dikkat Edilmesi Gereken Durumlar

Posta pullarının niteliklerini belirlemek için dikkate alınacak kriterler öncelikle şekil, renk ve nominal değerdir. Ancak, her pulun niteliğini sadece bu özelliklerle sınırlamak yeterli değildir.

Ahmed Rıfat Bey'in "İşte pulculuğun en hassas ve önemli yönü budur." dediği konu, bir pulun niteliğini belirlemek için sadece şekil, renk ve nominal değerine bakmanın yeterli olmadığı; diğer durumları da dikkate almanın ve incelemenin önemli olduğudur. Özellikle birçok posta pulunda bu durumun büyük etkisi olabileceği ve genellikle niteliklerini ve fiyatlarını önemli ölçüde değiştirebileceği ifade edilmiştir. Pulların niteliklerini değiştiren ve fiyatlarını etkileyen belirli durumları şu şekilde sıralamaktadır.

1. Pulun basıldığı kâğıdın rengi,
2. Pulun kenarlarının tırtıllı veya düz olup olmadığı,
3. Tırtılların sayısı,
4. Renk farkı,
5. Pul kâğıdının filigranlı olup olmadığı,
6. Filigranların deseni,
7. Kâğıdın kalınlığı,
8. Kâğıdın arkasının haneli veya çizgili olup olmadığı,
9. Pulların tipografik veya litografik olarak mı basıldığı [baskı yöntemi/teknik],
10. Sonradan bir işaretle nominal değerinin değiştirilip değiştirilmediği.

Ahmed Rıfat Bey risalesinde yukarıda saymış olduğu özelliklere yönelik olarak örneklemelerde yapmıştır.

Değerlendirme ve Sonuç

19. yüzyılın ortalarından itibaren Avrupa'da popüler olan pul koleksiyonculuğu, hem ulusal hem de uluslararası çapta rağbet gören entelektüel bir uğraş haline gelmeye başlar. İlk dönemlerde posta pullarının tür ve sayı bakımından azlığı, zor ulaşılır olması, koleksiyon tercihlerinin farklılığı [ağırlıklı olarak sikke/metal para, madalya, nişan, mühür, madalyon yazma ve nadir basma kitap], standart üretiminin/tasarımının olmayışı, ticarî olmaması, koleksiyon malzemelerinin kısıtlılığı gibi nedenlerle belirli sosyo-kültürel çevrelerce koleksiyon objesi olarak tercih edilmiştir. Farklı ülke ve hükümetlerin posta pulu kullanmaya başlaması, UPU'nun kurularak posta hizmetlerinin standartlaştırılması, pul koleksiyonuna yönelik literatürdeki artış ile posta pulları daha geniş coğrafyalara ve pul meraklılarına ulaşabilmiştir. Meraklıların – koleksiyonerlerin – artışı, doğal olarak bu objenin ticaretinin de gelişmesine neden olurken bu uğraşa nasıl başlanması ve sürdürülmesi gerektiğine dair soruların da cevaplanmasına gereksinim duyulur hale gelmiştir.

Osmanlı posta pullarının tedavüle çıkarılması bakımından yakın sayılabilecek bir dönemde ve risalenin yayınlanmasına kadarki sürede bazı Avrupalı koleksiyoncuların posta pulu taleplerinde bulunmuşlardır. Bu taleplerin özellikle 1870'den itibaren tedavüle çıkarılan "Duloz (Ayyıldızlı)" ve "Ampir (Aylı)" pullara yönelik olduğu arşiv belgelerinden anlaşılmaktadır. Erişilebilen belgelerden en eskisi 24 Mart 1881 tarihli'dir.⁴² [E. R.?] Higgins'in II. Abdülhamid'den Türk posta pulları talebini içeren mektubu ile 1887-1897 yılları arasından Tennessee'den ABD Kongresi temsilcisi olan Joseph Edwin Washington'un (1851-1915) oğlu Geo[rge] A[ugustine] Washington Jr.'un (1879-

⁴² BOA Y. PRK. TKM. 4-17.

1964)⁴³ M. Norighian[?]’dan 27 Ocak 1896’da posta pulları talebi de dikkat çekicidir.⁴⁴ Türk pullarına olan ilgiyi belgeleyen bu örneklerin yanı sıra tedavülden kaldırılan posta pullarının bir miktarının kurumdaki koleksiyonlara bir miktarının da UPU’ya üye posta işletmelerine gönderilmesi için ayrılması uygun görülmüştür. Bu da pul koleksiyonculuğunun kurumsal çapta da dikkate alındığını göstermesi bakımından önemlidir.⁴⁵

Ahmed Rıfat Bey 1890’ların başından itibaren Osmanlı Devleti’nde ilgi görmeye başlayan pul koleksiyonculuğuna ilişkin kaleme aldığı risalesinin amacını ve bu alandaki eser azlığını/yetersizliğini “İfade” bölümünde aşağıdaki gibi açıklamıştır:

“Otuz seneden beri ibtida edip tedricen kesb-i ittisa’ ederek el-yevm yüz binlerce kıssanın müfid bir meşgale hoş bir eğlence ittihaz ettikleri “posta pulu koleksiyonu” merakı şu son senelerde memleketimizde de hasıl olmaya başlayarak epeyce tevsî’ etmiş olduğundan bir hizmet-i naçizane ifa etmek yani posta pullarının ahval ve keyfiyatıyla koleksiyonların suret-i tertib ve teşkili hakkında erbab-ı hevese mücmelen fikir ve malumat vermek için şu eser-i naçizi pişgah-ı erbabı mütalaaya vaz’a cesaret ettim. Gerçi bu eser değil bir hiç ise de lisanımızda bu yoldaki asarın mefkudiyetine karşı yine de bir şeydir.”

Ahmed Rıfat Bey’in ifade ettiği üzere döneminde “filateli” konulu Türkçe yayınlanmış teori ve uygulamanın bir arada işlendiği kapsamlı bir eser(ler)in eksikliği, önce tefrikaların daha sonra risalenin oluşturulmasında etkili olmuştur. Ancak risale, Türkiye’de pul koleksiyonculuğuna dair önemli bir çıkış noktası niteliğinde olabileceken literatürde hak ettiği karşılığı bul(a)mamıştır. Bu durum, daha önce anılan tespitin [İzmir’de Bir Pul Meraklısı] doğruluğuna işaret etmektedir. Nitekim risalenin filateliği literatürüne ilişkin tanıtıcı/yol gösterici danışma kaynaklarında yer alması; çeşitli mecmualarda duyuru-tanıtım (Pul Mecmuası ve Ahenk) ve bazı tefrikaların yer bulması; dönemin kitap-kültür simgesini oluşturan mekânlarda (İzmir-Kemeraltı, İstanbul- Bab-ı Ali Caddesi) ve dükkânlarda faaliyet göstermesi görünürlüğüne arttırmak için yeterli ol(a)mamıştır. Bu sebeple risale, filateli literatüründe az sayıda eserde kullanılmış, varlığının bildirilmesinin (genellikle) ötesine geçilememiştir. Bununla birlikte ilk filatelistlerimizden olan “Ahmet Rıfat Bey”, [İzmirli Bir Pul Meraklısı] olarak dahi ülkemizde ve ilgili alanda varlık bulamamıştır.

Alanla ilgili yeterli yayının olmaması, bahsedilen dönem için normal karşılanması gereken bir durumdur. Posta pulları ve pul koleksiyonculuğuna yönelik literatürün zenginleşmesi bir bakıma *Pul Mecmuası* ile başlamıştır. 31 Ağustos 1897’de yayımlamaya başlayan dergi kısa yayın hayatında pul ve pul koleksiyonculuğuna ilişkin önemli bir boşluğu doldurarak 20. yüzyılın ilk çeyreğinde yeniden gelişme gösteren filateli literatürünün hareket noktası olmuştur. Ahmed Rıfat Bey de yine “İfade” bölümünde risalesini bu derginin yayınına başlamasıyla ilişkilendirmiştir. Ancak *Posta Pulları ve Pul Koleksiyonu* kendisinden sonra benzer içerikte yayınlanan eserlerde⁴⁶

⁴³ *Washington Family Papers, 1796-1962*, Processed by Harry A. Stokes, 1984, s. 5-6. https://sos-tn-gov-files.tnsosfiles.com/forms/WASHINGTON_FAMILY_PAPERS_1796-1962.pdf

⁴⁴ BOA HR. SFR3. 341-60; BOA HR. SYS. 2945-82. Risalenin yayınlanmasından çok kısa bir süre sonra dönemin tanınmış pul koleksiyoncularından Dublin Bilim ve Sanat Müzesi kurucusu Leinster Dükü W. R. Lane Joynt’un koleksiyonu için posta pulu talebi, Türk pullarına olan ilgiyi gösteren bir diğer örnektir. Bkz. BOA HR. SFR3. 473-48; Tüccarbaşızade M. Halit, “Meşhur Koleksiyoncular”, *Pul Meşheri*, 10 (1931): 188.

⁴⁵ BOA DH. MKT. 2027-45.

⁴⁶ Ahmed Rasim, *Devlet-i Osmaniyye’ye Mahsus Posta Pulu Mecmuası*, İstanbul Matbaa-i Bahriye, 1911.

zikredilmemiştir. Bu bakımdan anılan risale pulculuk, posta pulları ve pul koleksiyonculuğu açısından uzun süre kullanılmamıştır.

Ahmed Rıfat Bey'in Aydın Vilayeti Mektûbî Kalemî Mümeyyizliği görevi sırasında tefrika ve neşrettiği risalesi, son dönem Osmanlı pul koleksiyonculuğu tarihi açısından dikkate değer bir eserdir. Risalenin Değerlendirilmesi başlıklı bölümde, bölüm ve alt bölümleri ile ilgili özet bilgi verilen eser, pul koleksiyonculuğuna dair daha önce tecrübe edilmiş örnekler ve incelemelerden elde edilen ve uygulamaya yönelik bilgilerin yer aldığı bir içeriktedir. Pul koleksiyonculuğunun farklı aşamaları için bilgilerin verildiği bölümlerde farklı ülkelerin posta pullarından verilen örnekler, yazarın özellikle Aydın Vilayeti'ndeki görevindeyken farklı ülkelerin pullarına hâkim olduğunu göstermektedir. İnan, Bulgar, Rumen, Avusturya-Macar, İngiliz, Fransız, Yunan, Malta pul serileri hakkında yaptığı ayrıntılı karşılaştırmalar bunu kanıtlamaktadır. Ahmed Rıfat Bey farklı ülkelerin ve Osmanlı Devleti'nin 1898 ve öncesinde tedavüle çıkarılan pulların kâğıt, renk, tırtıl, basım tekniği ve filigranları konusunda da detaylı bilgi sahibi olduğu eserinde verdiği bilgiler ve oluşturduğu "Tırtıl Cedveli" bu alt yapısını ortaya koymaktadır.

Eserde öne çıkan bir diğer konular pulların sergilenmesi, sıralanması ve korunması için hangi tür albümlere ve nasıl yerleştirilmesidir. Ahmed Rıfat Bey, bu teknik konuyu kullanılması gereken pul koleksiyonu malzemesi/araçları ve pullara zarar vermeden yapmanın yollarını filateli terminolojisini de kullanarak uzun süredir bu hobi ile meşgul olan, pul koleksiyonu malzemelerini tanıyan ve filateli literatürünü yakından takip eden bir koleksiyoner gibi anlatmaktadır. Son bölümde pul koleksiyonerlerinin en çok dikkat ettiği ve sahip oldukları koleksiyonun maddi değeri ile nadirliğini belirleyen fiziksel ve teknik kriterleri sıralamaktadır. Ahmed Rıfat Bey'in bu konudaki tespit ve önerileri de oldukça ayrıntılı ve aydınlatıcıdır. Kâğıt tipi, baskı türü, renkleri, tirajı, filigranları ve tırtıl sayısı bakımından pulların maddi değerlerindeki değişimlerini farklı ülkelerin 1891'e kadar tedavüle çıkarılmış olduğu seriler üzerinden değerlendirmiştir.

Bu özellikleri ile Posta Pulu ve Pul Koleksiyonu döneminin belki de en önemli filatelik yayınıdır. Ancak kendisinden sonraki dönemde hatta günümüzdeki çalışmalarda kullanılmaması dikkat çekicidir. Bu makale ile Osmanlı Devleti posta pulları, pul koleksiyonculuğu ve dönemin bazı yabancı posta pullarına ilişkin önemli bilgiler veren bu eserin, filateli literatürüne olan katkısını vurgulamak ve uzun süre karanlıkta kalmış bir filatelist ve eserinin gün yüzüne çıkarılmasını sağlamaktır.

Bu alışma, Ahmed Rıfat Bey'in şahsiyetini, anılan risalesini, risalenin var olma sürecini dönemin sosyo-kültürel ve bürokratik anlayışını yansıtarak ortaya çıkarılmıştır.

Ahmed Rıfat Bey'in çalışmaya konu olan eserinin ve tefrikalarının dışında *Pul Mecmuası*'nda Posta Pulları başlıklı bölümde yer alan bir fıkrası daha vardır. Bu yazısı derginin 19. sayısında pul meraklılarında sorulan ve yazının içeriğinden erörlü (curiosite - sehvli) pullarla ilgili olduğu anlaşılan soruya verilen cevabını içermektedir. Anılan yazıda o dönemde *erörlü* pulların nadir de olsalar çok rağbet görmedikleri ve meraklısının da az sayıda olduğuna değindikten sonra pulların değeri ile ilgili olarak daha önceki sayılarda (S 5, s. 68) yayımlanan [tefrika edilen] "Posta Pullarının Kıymet-i İzafeyesi" başlıklı bölümü işaret etmektedir. Ahmed Rıfat Bey günümüzde erörlü pullara olan ilginin aksine çok sınırlı olduğunu belirttiikten sonra verdiği örnekte Devlet-i Aliyye'nin 1877'de tedavüle çıkan mor renkli 25 kuruşluk pulun bazı tabakalarının matbaadan "mavi" ve

“kırmızı” tonlu olarak basıldığını söyler ve bu tondaki pulların 2000 kuruş ve fazlası değere sahiptir.⁴⁷

Bu fıkrasının ardından Aydın Vilayeti Mektûbî Mümeyyizi görevindeyken sadarete gönderdiği layıhası da dikkat çekicidir. “*Memleket servetinin tezyidi ve hazine varidatının teksiri, muhtarların görevleri hususunda Aydın'dan gönderilen layiha*” başlıklı bu belgede Ahmed Rıfat Bey, kamu/hazine gelirlerinin artırılması, muhtarların idarî, mali ve sosyal koşullarının iyileştirilmesi ve vilayetlerdeki dairelerin/birimlerin mali durumlarına ilişkin öneri ve görüşlerini sunduğu taslak raporu meslekî bakımdan da titiz olduğunu göstermektedir.⁴⁸

Kaynaklar

Arşiv Belgeleri

T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA.)

BOA *Bâbiâli Evrak Odası Evrakı (BEO)* 1489-111606.

BOA *Dahiliye Nezareti Mektubî Kalemi (DH. MKT.)* 2027-45.

BOA *Dahiliye Nezareti Sicill-i Ahvâl Komisyonu Defterleri (DH. SAİDd.)* 37-59.

BOA *Dahiliye Nezareti Sicill-i Ahvâl Komisyonu Defterleri (DH. SAİDd.)* 55-58.

BOA *Hariciye Nezâreti Londra Sefareti Belgeleri (HR. SFR3.)* 341-60.

BOA *Hariciye Nezâreti Londra Sefareti Belgeleri (HR. SFR3.)* 473-48.

BOA *Hariciye Nezareti Siyasi (HR. SYS.)* 2945-82.

BOA *Maarif Nezareti Mektubî Kalemi (MF. MKT.)* 393-9.

BOA *Yıldız Mütenevvi Maruzat Evrakı (Y. MTV.)* 202-93.

BOA *Perakende Evrakı - Tahrirât-ı Ecnebiye ve Mâbeyn Mütercimliği (Y. PRK. TKM.)* 4-17.

BOA *Yıldız Perakende Umum Vilayetler (Y. PRK. UM.)* 49-84.

Mecmua ve Gazeteler

Hizmet Gazetesi, 10 Teşrin-i Sani 1304 - 22 Kasım 1888.

İzmirde Bir Pul Meraklısı [Ahmed Rıfat], “Posta Pulları ve Pul Koleksiyonu”, *Pul Mecmuası*, 1 (4): 52-54 (19 Teşrin-i sani 1313 - 4 Receb 1315 - 1 Aralık 1897).

İzmirde Bir Pul Meraklısı [Ahmed Rıfat], “Posta Pulları ve Pul Koleksiyonu”, *Pul Mecmuası*, 1 (5): 68-70 (19 Kanun-ı sani 1313 - 6 Şaban 1315 - 31 Aralık 1897).

İzmirde Bir Pul Meraklısı [Ahmed Rıfat], “Posta Pulları ve Pul Koleksiyonu”, *Pul Mecmuası*, 1 (7): 90-92 (1 Şubat 1314 - 22 Ramazan 1315 - 13 Şubat 1898).

⁴⁷ İzmirde Bir Pul Meraklısı, “Posta Pulları ve Pul Koleksiyonu”, *Pul Mecmuası* (1 Ekim 1898) S 22, s. 78; *İSFİLA Türk Pulları Kataloğu 1863-2020*, s. 16-17. Aylı Pullar (Ampir) (İSFİLA Katalog No. 108, 108 BE122, 108 BE123, 108 BE124 ve 108 FC05).

⁴⁸ BOA Y. PRK. UM. 49-84.

İzmirde Bir Pul Meraklısı [Ahmed Rıfat], “Posta Pulları ve Pul Koleksiyonu”, *Pul Mecmuası*, 1 (9): 125-126 (1 Nisan 1314 - 22 Zilkade 1315 - 13 Nisan 1898).

İzmirde Bir Pul Meraklısı [Ahmed Rıfat], “Posta Pulları ve Pul Koleksiyonu”, *Pul Mecmuası* (19 Eylül 1314 - 1 Ekim 1898) S 22, s. 77-78.

“Posta Pulları ve Pul Koleksiyonu”, Ahenk Gazetesi (1 Nisan 1314 - 13.4.1898).

“Posta Pulları ve Pul Koleksiyonu”, Ahenk Gazetesi (2 Nisan 1314 - 14.4.1898).

“Posta Pulları ve Pul Koleksiyonu”, Ahenk Gazetesi (3 Nisan 1314 - 15.4.1898).

“Posta Pulları ve Pul Koleksiyonu”, Ahenk Gazetesi (2 Mart 1314 - 14.3.1898).

Araştırma ve İnceleme Eserler

Adıtatır, Funda. “On Dokuzuncu Yüzyılda Aydın Vilayetinin Mülki Teşkilatı ve Nüfusu”, *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 51 (2022): 1-47.

Ana Britannica. “Levanten”, Genel Kültür Ansiklopedisi, 14, (İstanbul, Ana Yayınları, 2004), ss. 435.

Anameriç, Hakan. “Stamps as an Information Source in the National Library of Turkey”, *Library Collections, Acquisitions, and Technical Services*, 30/1-2 (2006): 117-127.

Aslan, Taner. “Osmanlı Devleti’nin Avrupa Diplomasisinde Posta Sorunu Üzerine Bazı Değerlendirmeler”, *Tarih ve Gelecek Dergisi* 8/4 (2022): 1180 - 1198.

Atila, Nedim. *İzmir Posta Tarihi*. İzmir: İzmir Yayıncılık, 2001.

Baran, Hitay. *İzmir Ticaret Tarihi*. İzmir: İzmir Ticaret Odası Yayınları, 2003.

Beyru, Rauf. *19. Yüzyılda İzmir’de Yaşam*, İstanbul: Literatür Yayınları, 2000.

Demir, Tanju. “Salih Zeki ve Ecnebi Postahaneleri’nin Kaldırılması Konusundaki Görüşleri”, *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, 7/1 (2005): 169-185.

Güven Bezaz, Yurda. *Haberleşme ve Tarihçesi*, Ankara: Türkiye Haber-İş Sendikası Yayınları, 2006.

Huyugüzel, Faruk (haz.). *1928’e Kadar İzmir’de Çıkmış Türkçe Kitap ve Süreli Yayınlar Kataloğu*, S. IV, İzmir: İzmir Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1996.

İSFİLA Türk Pulları Kataloğu 1863-2020, Katalog no. 10, Hazırlayanlar: M. Ziya Ağaoğulları ve M. Bülent Papuççuoğlu, İstanbul: İstanbul Filateli ve Kültür Merkezi A. Ş, 2020.

İzmir Kelimesinin Kökeni, Erişim 25 Nisan 2024. <https://intikc.ikcu.edu.tr/S/18886/tarihcesi>

Kurmuş, Orhan. *Emperyalizmin Türkiye’ye Girişi*, İstanbul: Yordam Kitap, 2012.

Kütükoğlu, Mübahat. S. “İzmir”. *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, c. 23 (İstanbul 2001), ss. 515-524.

Ortaylı, İlber. *İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2002.

Pala, Ayhan. Osmanlı İdaresinde Vilâyet Mektupçuluğu, *Belleten*, 84/299 (2020): 297-314.

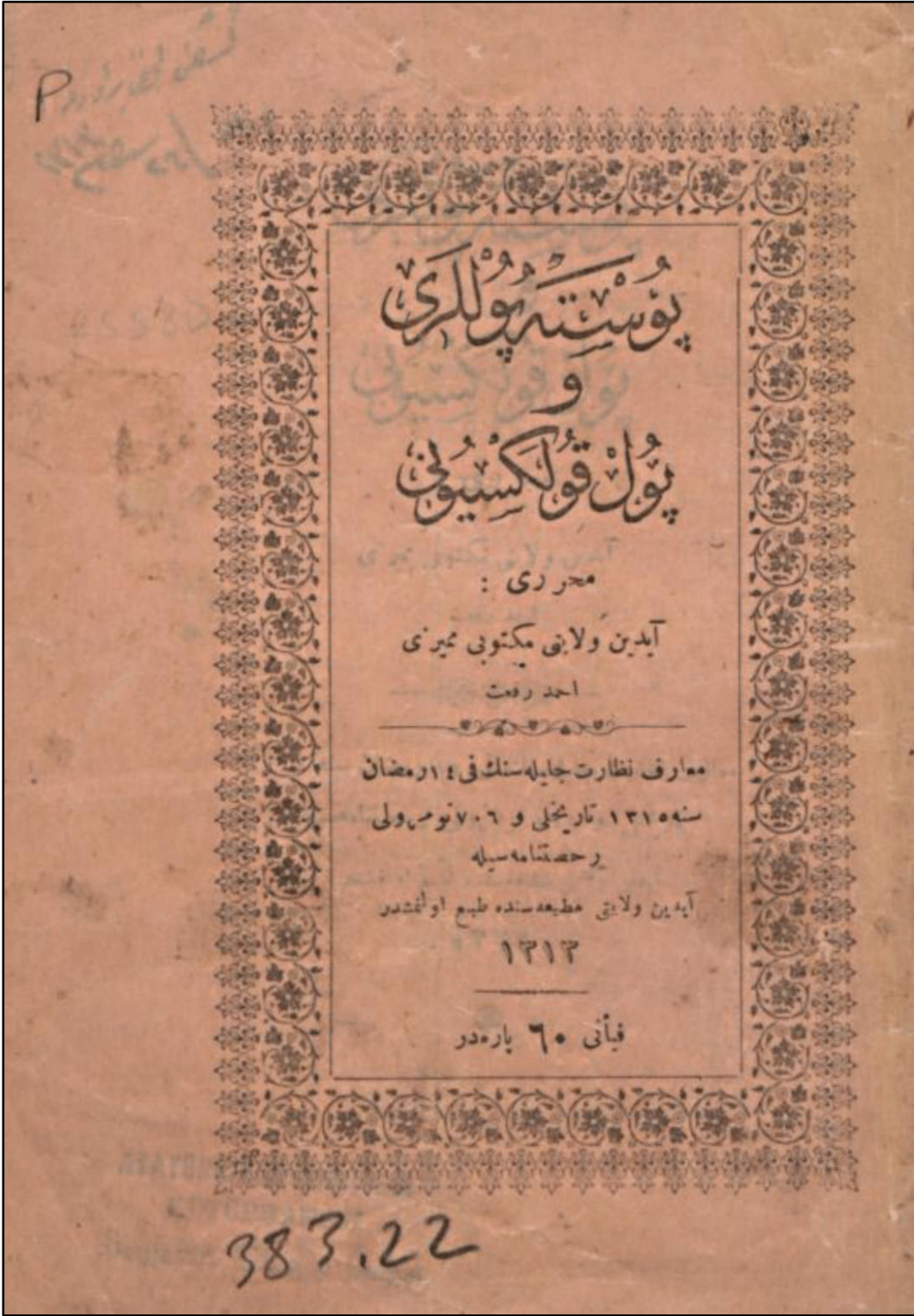
Peker, Mümtaz. “İzmir’in Nüfusunun Gelişimi”, *Çağdaş Türkiye Araştırmaları Dergisi*, 1/3 (1993): 273-281.

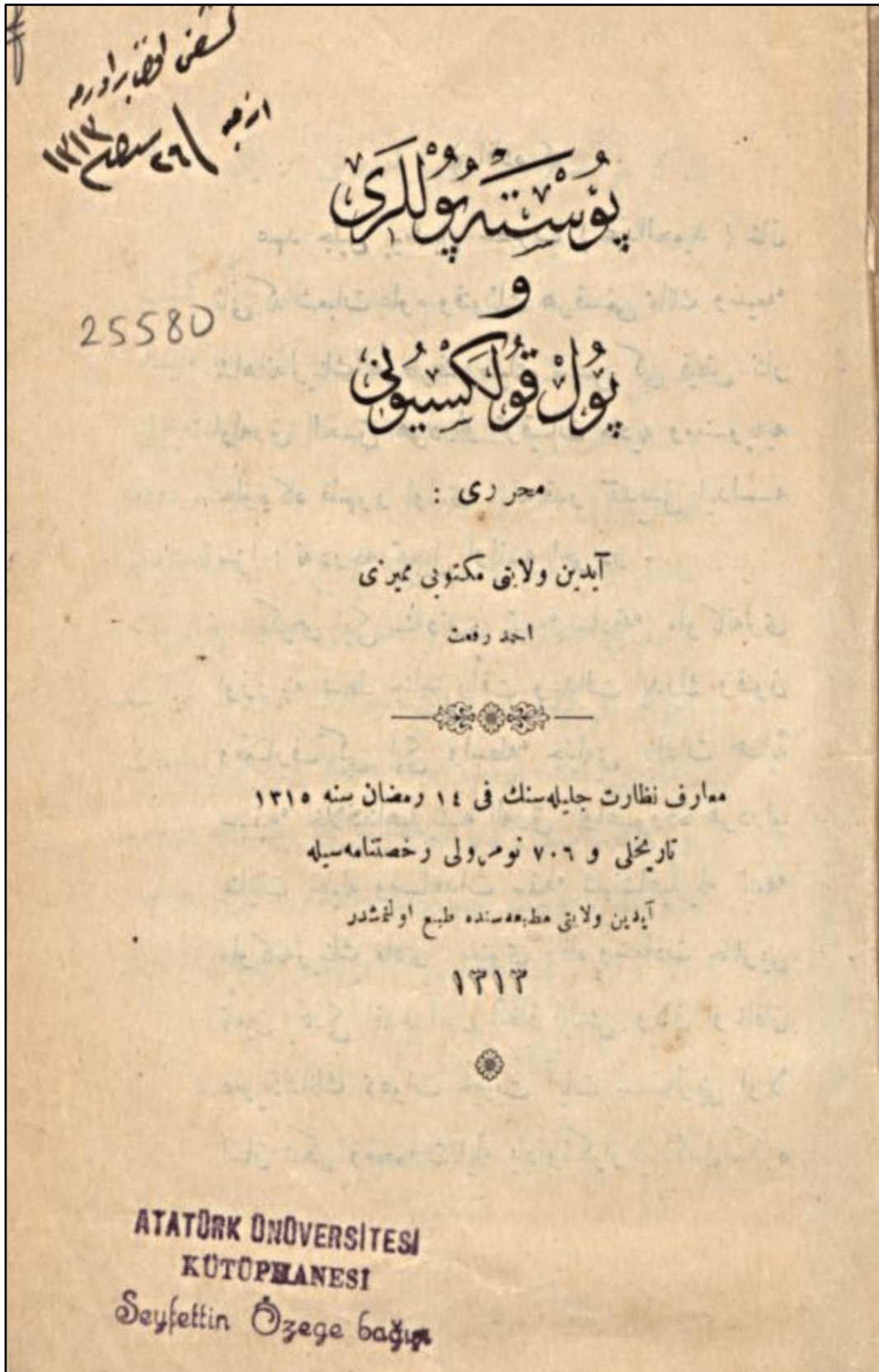
- Rasim, Ahmed. *Devlet-i Osmaniyye 'ye Mahsus Posta Pulu Mecmuası*, İstanbul: Matbaa-i Bahriye, 1911.
- Salname-i Vilayet-i Aydın: Def'a 22.* (1320/1902). [Aydın]: Vilayet Matbaası.
- Serçe, Erkan. "İzmir'in Kültür ve Ticaret Hayatında Bir Türk: Hoca Hafız Ahmed Sabri Efendi", *Yedi İklim*, 24 (1992): 75-76.
- Serçe, Erkan. *İzmir'de Kitapçılık (1839-1928): Kitapçılar, Matbaalar ve Kütüphaneler*, İzmir: İzmir Akademi Kitabevi, 1996.
- Smyrnelis, Marie Carmen. *İzmir, 1830-1930 Unutulmuş Bir Kent Mi?: Bir Osmanlı Limanından Hatıralar*, (Çeviren Işık Ergüden), İstanbul: İletişim Yayınevi, 2009.
- Tahir, Bursalı Mehmed. *Osmanlı Müellifleri*, c. 2, İstanbul: İstanbul Matbaa-i Amire, 1917.
- Tüccarbaşızade M. Halit. "Meşhur Kolleksiyoncular", *Pul Meşheri*, 10 (1931): 188.
- Vilâyetlerin İdare-i Mahsusası ve Nizamatin Suver-i İcraiyesi Hakkında Talimat-ı Umumiye'dir, İstanbul: Matbaa-i Amire, 1867.
- Yalt, Ali Rıza. *Grand Dictionnaire Français Turc*, İstanbul: Ararat Yayınevi, 1971.
- Yazıcı, Nesimi. "Tanzimatta Haberleşme ve Kara Taşımacılığı", *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Dergisi*, 3 (1992): 333-377.
- Washington Family Papers. 1796-1962, Hazırlayan: Harry A. Stokes, Tennessee: Tennessee State Library and Archives, 1984.

Tezler

- Kaya Kılıç, Selda. "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye'de İl Yönetimi", Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 1995.
- Yaygın, Emine Özlem. "Pul Mecmûa'sında Edebi ve Kültürel Hareketlilik", Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2019.

EK: “Posta Pulları ve Pul Koleksiyonu” Risalesi

افاده

عهد جلیل بیدیل حضرت { عبدالحمید } خان
ثانی که شعبات علوم و فنونک هر قسمی ممالک وسیع
شاهانه لرینک هر طرفه ضیای شمس کبی فیض نثار
اولهوق الحق هر درلو ترقیات ماده و منشوریه
جلوه کاه ظهور اولدی ، نه قدر تقدیس ایدلسه
سزا ، نه درجه تبجیل اولنسه اجرادر .

یکرمی ایکی سنه دهنبری تبیه صادقه ملوکانه لری
اوزرینه بسط جناح رافت و عدالت ایدرک و فنون
ومعارف کبی ایکی واسطه جلیه بی : لذات حمایه
سنیه خلافتناهیله لرینه الهرق بوغورده هر درلو
عنایات جلیه و مساعدات سنیه شهشاهیله تبیه
ملوکانه لرینک مادی ، معنوی رفاه و سعادت حال لرینی
تأمین ایتمکی اقدم اعمال اتخاذا ایمن اولان او خاقان
علویته شانک دعوات خیریت آیات سنیلرینی اولان
لسان شکر و محمدت ایله یادوتکرار ایتدکن صکره

شوکر جو جک اثرک سبب تحریرینی بر ایکی سوزله
افاده ایتمک ایسترم .

اوتوز سنه دهنبری ابتدا ایدوب تدریجاً کسب
اتساع ایدرک الیوم یوز بیکارجه کسانک مفید
برمشغله خوش برکانه اتخاذا تدرک لری ، پوسته بولی
قولکسیرنی ، صراق شو صوک سنه لرده مملکت سترده ده
حاصل اولنه باشلایه رقی ایدجه توسع ایتش اولدیشندن
برخدمت ناخیزانه ایضا ایتمک بینی پوسته پورالینک
احوال و کیفیتیه قولکسیونلرک صورت ترتیب
وتشکیل حتمده اویاب هوسه مجلا بر فکر و معاومات
ویزیرمک ایچسون شو اثر ناخیزنی پیشکاه اریاب
مطالیه و وضعه جسارت ایتدم . کرچه بو
اثر دکل بر هیچ ایسه ده لسانزده بو بولده کی آثارک
مفتودینه فارشی نه برشیدر .

احمد رفعت

